LUNDS UNIVERSITET

Föreläsning 4. Digitaliseringens specificitet & forskningsprojektet Digitala modeller

DIKM01 (7,5 hp)

Professor Pelle Snickars
Institutionen för kulturvetenskaper

Medialt apriori

I förra veckans föreläsningar talade vi ju en del om **medieteori** – samt hur digital historia och digitalt kulturarv är inskrivna i ett sammanhang där mediet föregriper diskursen.

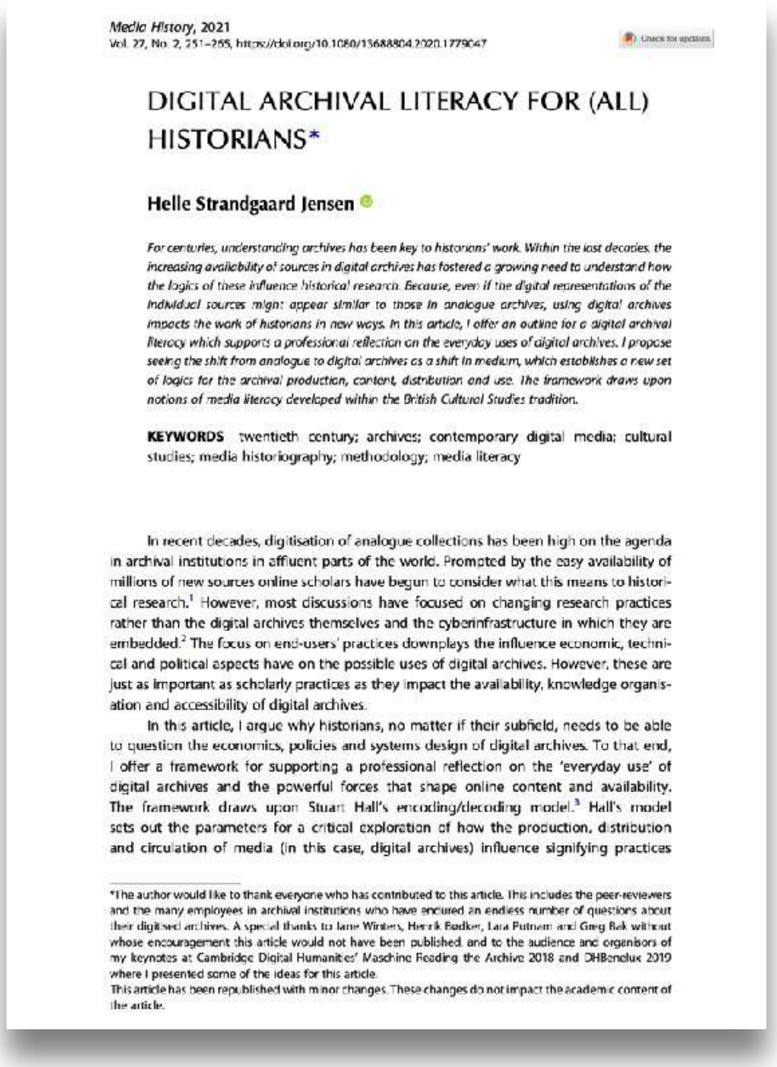
Följer man Kittler är allt tänkande och alla arkiv alltid underkastade **ett medialt *apriori***. Arkivets utsagor är i första hand mediala – därefter diskursiva.

All digitisering innebär alltid en sorts medietransfer.

Strandgaard Jensen & digital archival literacy

"I propose seeing the shift from analogue to digital archives as a **shift in medium**, which establishes a new set of logics for the archival production, content, distribution and use."

Media History, 2021
Vol. 27, No. 2, 251–255, https://doi.org/10.1080/13688804.2020.1779047

Check for updates

DIGITAL ARCHIVAL LITERACY FOR (ALL) HISTORIANS*

Helle Strandgaard Jensen

For centuries, understanding archives has been key to historians' work. Within the last decades, the increasing availability of sources in digital archives has fostered a growing need to understand how the logics of these influence historical research. Because, even if the digital representations of the individual sources might appear similar to those in analogue archives, using digital archives impacts the work of historians in new ways. In this article, I offer an outline for a digital archival literacy which supports a professional reflection on the everyday uses of digital archives. I propose seeing the shift from analogue to digital archives as a shift in medium, which establishes a new set of logics for the archival production, content, distribution and use. The framework draws upon notions of media literacy developed within the British Cultural Studies tradition.

KEYWORDS twentieth century; archives; contemporary digital media; cultural studies; media historiography; methodology; media literacy

In recent decades, digitisation of analogue collections has been high on the agenda in archival institutions in affluent parts of the world. Promoted by the easy availability of millions of new sources online scholars have begun to consider what this means to historical research.[1] However, most discussions have focused on changing research practices rather than the digital archives themselves and the cyberinfrastructure in which they are embedded.[2] The focus on end-users' practices downplays the influence economic, technical and political aspects have on the possible uses of digital archives. However, these are just as important as scholarly practices as they impact the availability, knowledge organisation and accessibility of digital archives.

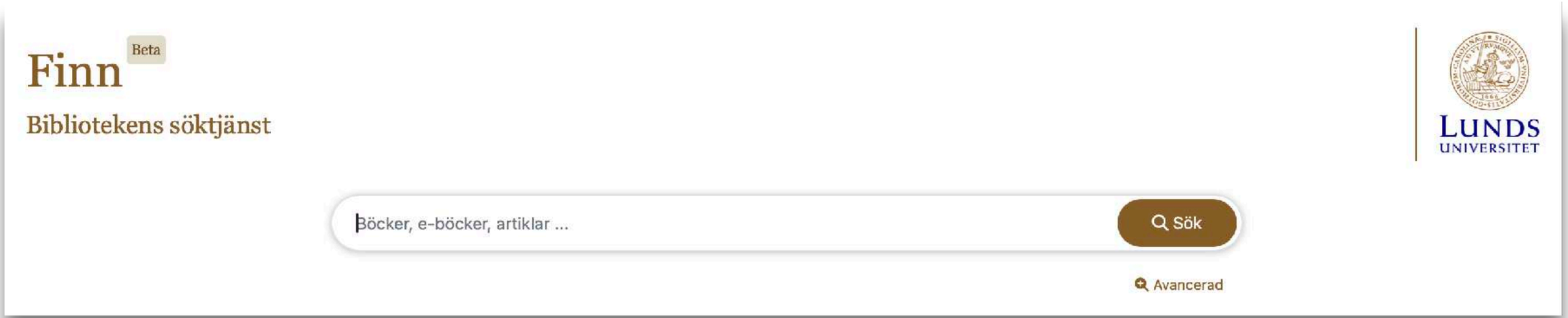
In this article, I argue why historians, no matter if their subfield, needs to be able to question the economics, policies and systems design of digital archives. To that end, I offer a framework for supporting a professional reflection on the 'everyday use' of digital archives and the powerful forces that shape online content and availability. The framework draws upon Stuart Hall's encoding/decoding model.[3] Hall's model sets out the parameters for a critical exploration of how the production, distribution and circulation of media (in this case, digital archives) influence signifying practices

*The author would like to thank everyone who has contributed to this article. This includes the peer-reviewers and the many employees in archival institutions who have endured an endless number of questions about their digitised archives. A special thanks to Jane Winters, Henrik Bødker, Lara Putnam and Greg Bak without whose encouragement this article would not have been published, and to the audience and organisers of my keynotes at Cambridge Digital Humanities' Machine Reading the Archive 2018 and DHBenelux 2019 where I presented some of the ideas for this article.
This article has been republished with minor changes. These changes do not impact the academic content of the article.

Strandgaard Jensen & digital archival literacy

Att uppmärksamma hur digitalt innehåll och information numera kommer till oss via **olika typer av grafiska gränssnitt**.

"Digital archival literacy requires understanding how the production of digital archives builds on **technical designs that influence their usability**. This means that (all) historians need to **acquire digital competence on a professional level**".

Finn
Beta
Bibliotekens söktjänst
LUNDS UNIVERSITET
Böcker, e-böcker, artiklar ...
Sök
Avancerad

3

Vetenskaplig tidskrift

Digital Archival Literacy for (All) Historians

Get it

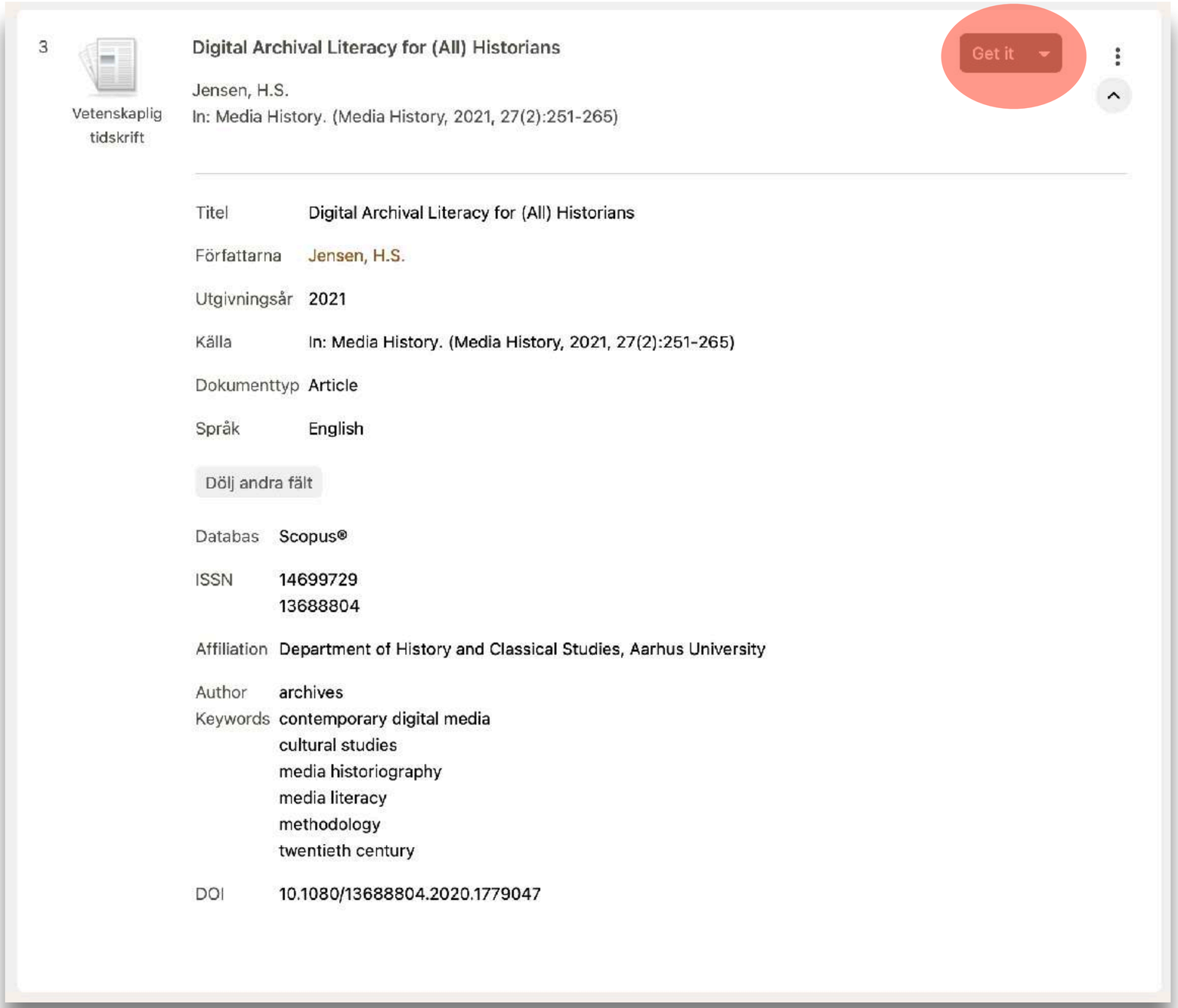
Jensen, H.S.

In: Media History. (Media History, 2021, 27(2):251-265)

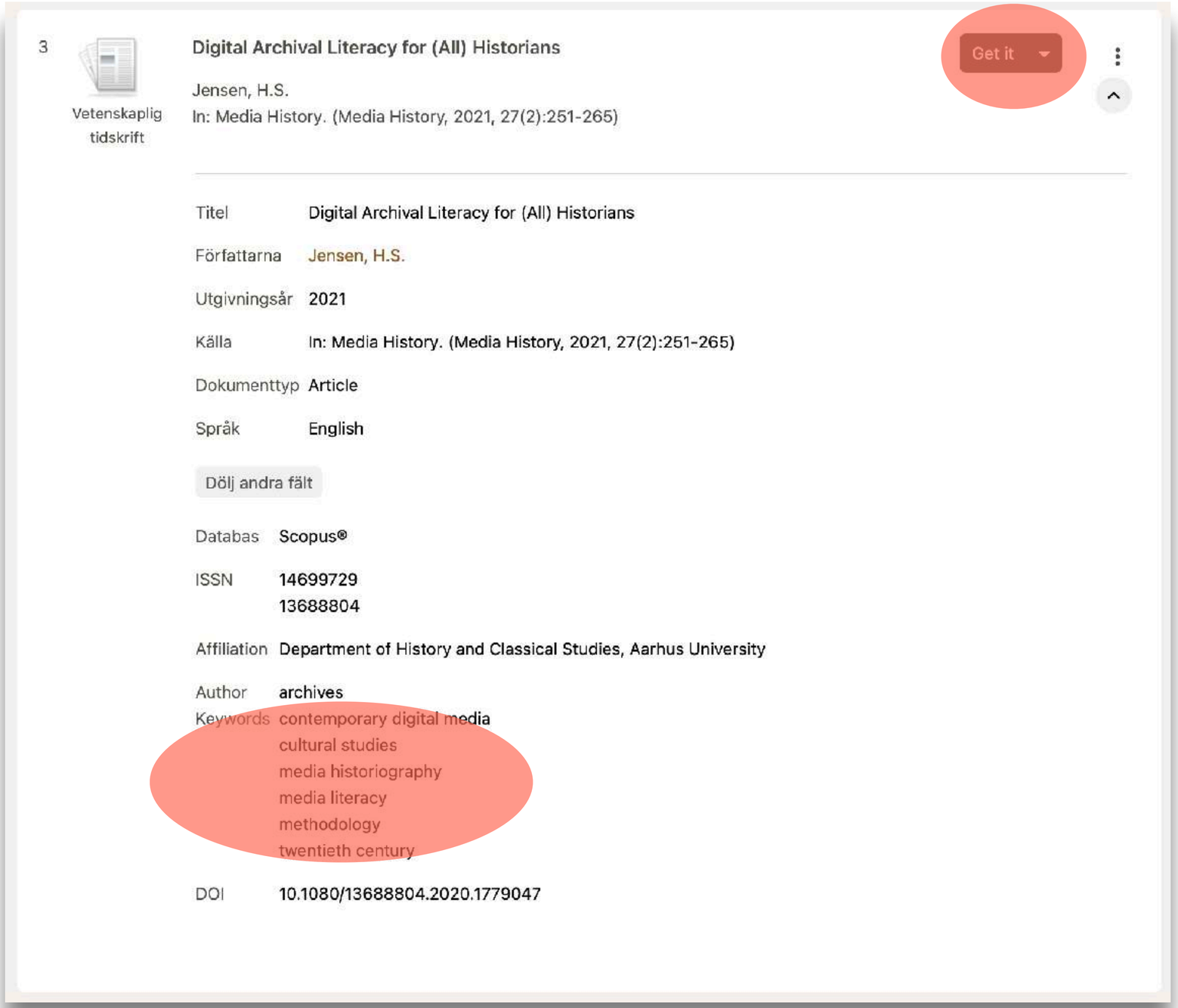
Titel	Digital Archival Literacy for (All) Historians
Författarna	Jensen, H.S.
Utgivningsår	2021
Källa	In: Media History. (Media History, 2021, 27(2):251-265)
Dokumenttyp	Article
Språk	English

Dölj andra fält

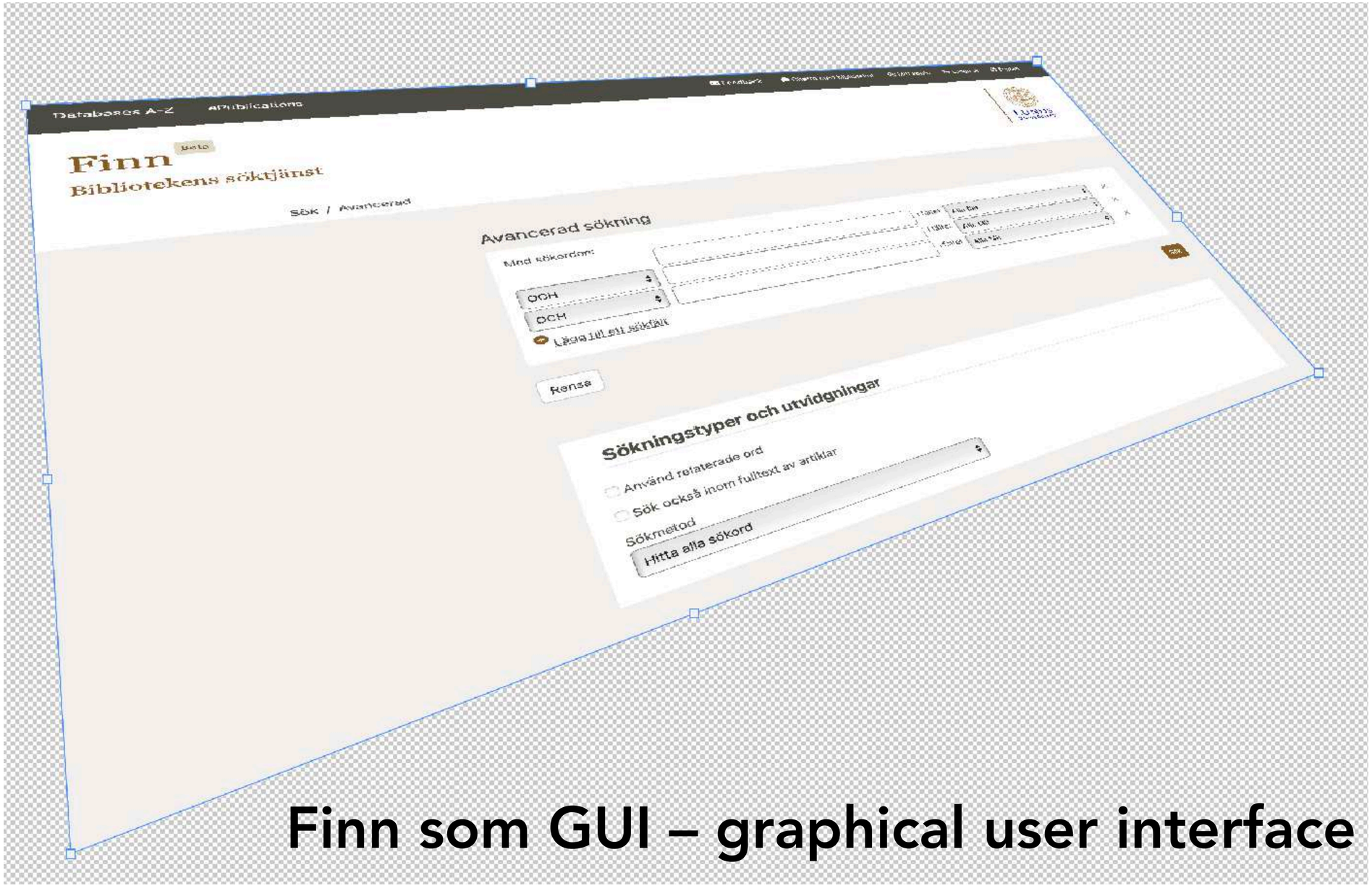
Databas	Scopus®
ISSN	14699729 13688804
Affiliation	Department of History and Classical Studies, Aarhus University
Author Keywords	archives contemporary digital media cultural studies media historiography media literacy methodology twentieth century
DOI	10.1080/13688804.2020.1779047

3
Vetenskaplig tidskrift
Digital Archival Literacy for (All) Historians
Jensen, H.S.
In: Media History. (Media History, 2021, 27(2):251-265)
Get it
Titel Digital Archival Literacy for (All) Historians
Författarna Jensen, H.S.
Utgivningsår 2021
Källa In: Media History. (Media History, 2021, 27(2):251-265)
Dokumenttyp Article
Språk English
Dölj andra fält
Databas Scopus®
ISSN 14699729
13688804
Affiliation Department of History and Classical Studies, Aarhus University
Author Keywords archives
contemporary digital media
cultural studies
media historiography
media literacy
methodology
twentieth century
DOI 10.1080/13688804.2020.1779047

PDF direkt

3
Vetenskaplig tidskrift
Digital Archival Literacy for (All) Historians
Jensen, H.S.
In: Media History. (Media History, 2021, 27(2):251-265)
Get it
Titel Digital Archival Literacy for (All) Historians
Författarna Jensen, H.S.
Utgivningsår 2021
Källa In: Media History. (Media History, 2021, 27(2):251-265)
Dokumenttyp Article
Språk English
Dölj andra fält
Databas Scopus®
ISSN 14699729
13688804
Affiliation Department of History and Classical Studies, Aarhus University
Author archives
Keywords contemporary digital media
cultural studies
media historiography
media literacy
methodology
twentieth century
DOI 10.1080/13688804.2020.1779047

PDF direkt

Finn som GUI – graphical user interface

… en sorts medial representation.

Strandgaard Jensen & digital archival literacy

"If researchers use digital archives, they must understand [how] **different system designs impact finding and working** with sources, because in the digital archive the only access to the sources is through its **interface**."

Strandgaard Jensen & digital archival literacy

Digitala arkiv är därför menar Strandgaard Jensen jämförbara **med andra sorters mediearkiv** – "as it channels cultural productions (collections), just as a radio-channel or a website make content available to their users".

Strandgaard Jensen & digital archival literacy

"Like other forms of media, **technical infrastructure, design, funding, role expectations, and distribution methods shape the digital archive**. Archives are, when they become available online, part of a **digital cyberinfrastructure**.

One cannot avoid the technical infrastructure of the archive as **it mediates all interaction** with the items it contains."

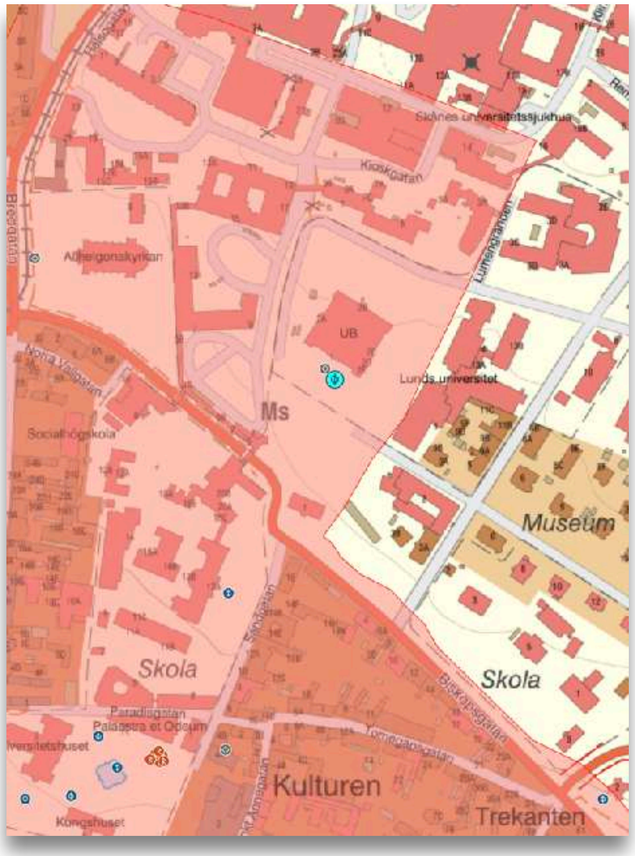

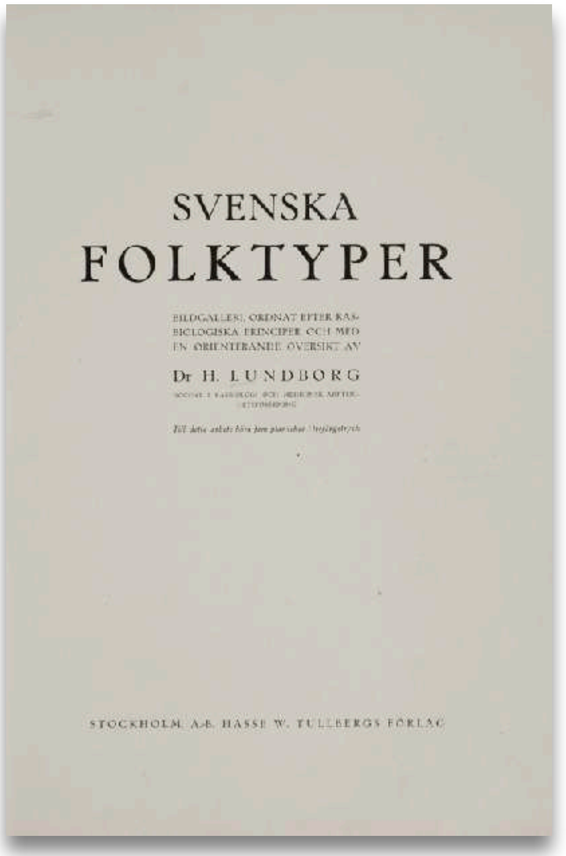
datalabb & diskussion i grupp

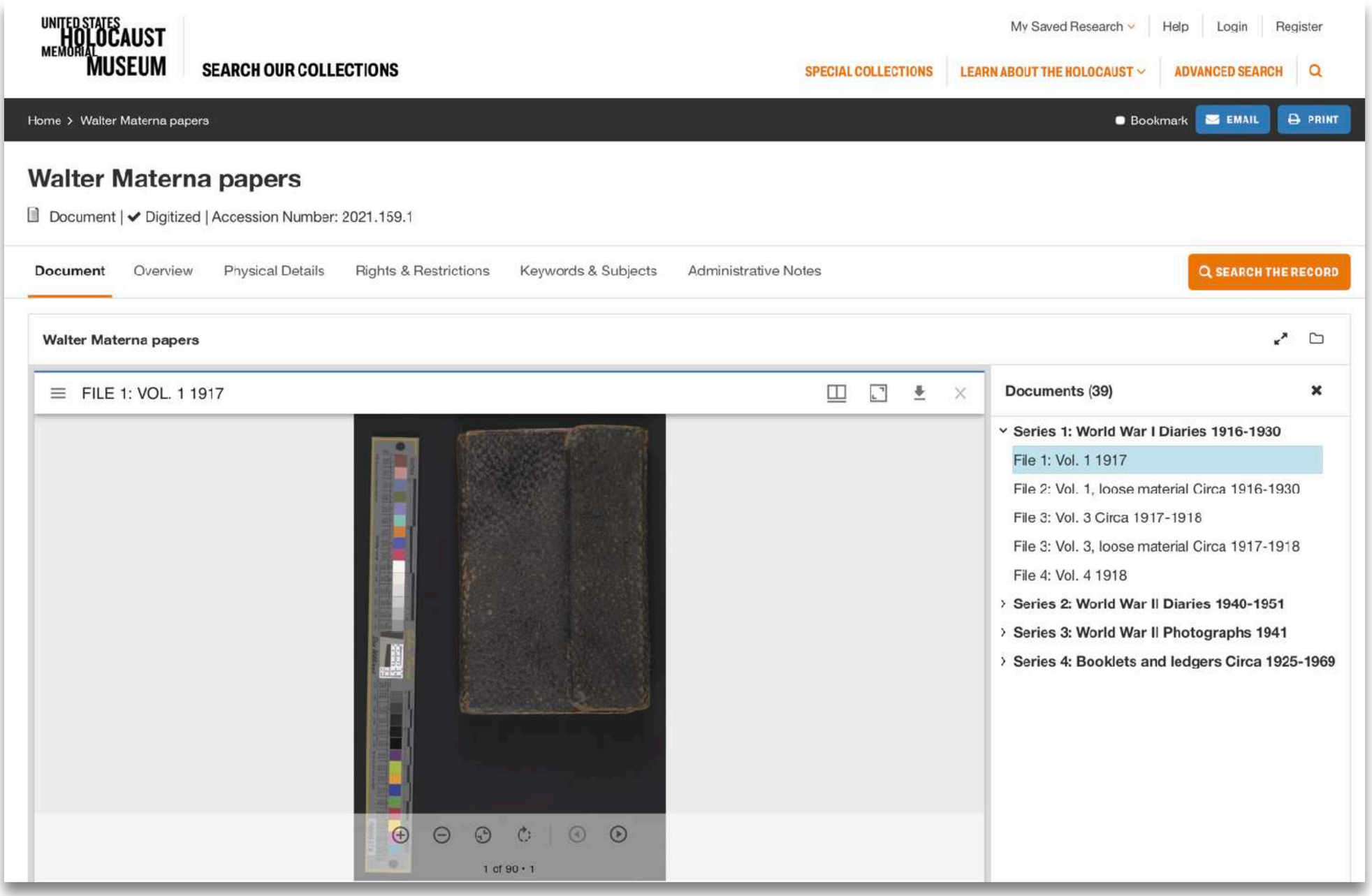
Digitala arkivariska gränssnitt

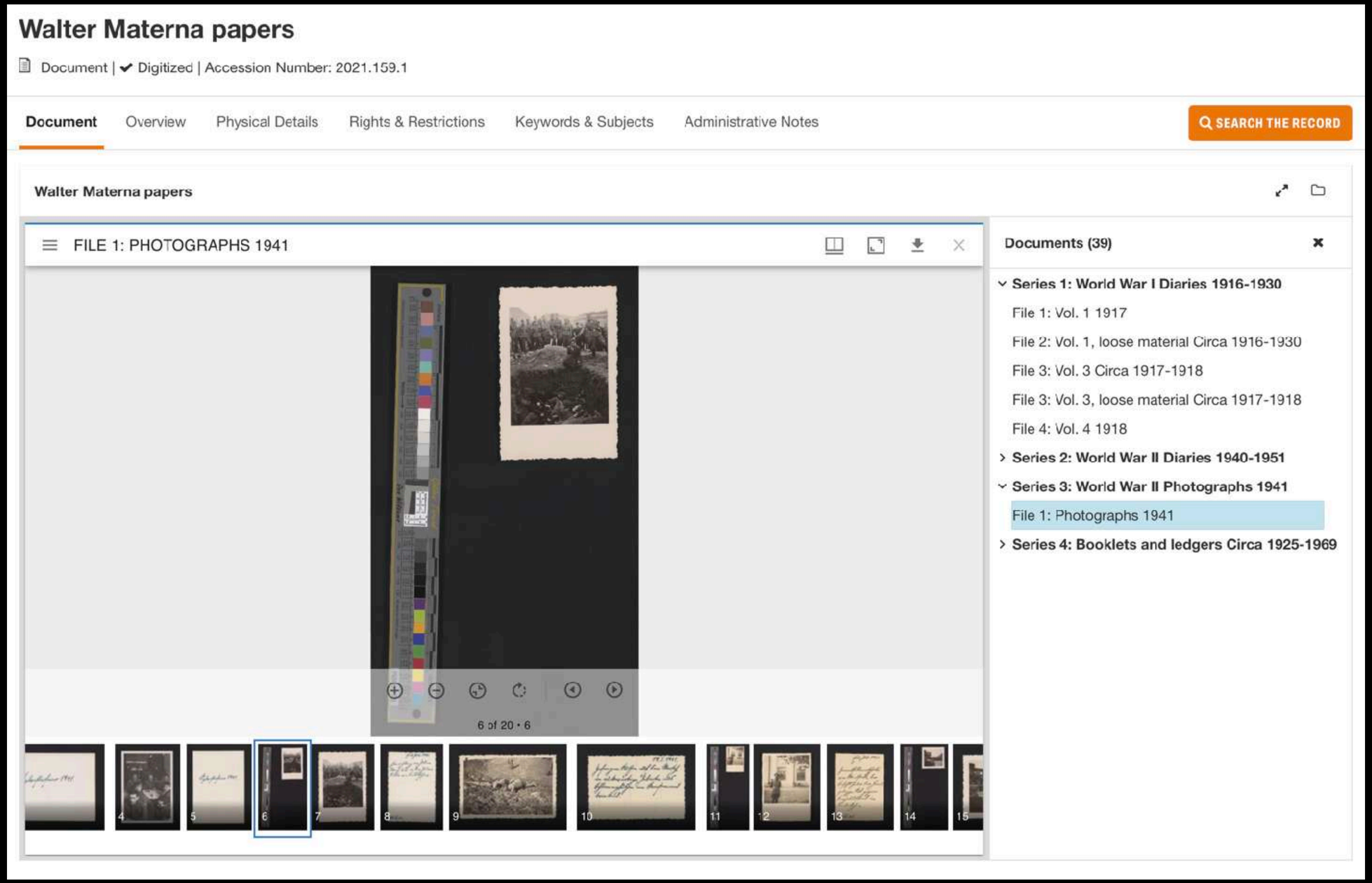
Gränssnitt & kartografi

Gränssnitt & etik

Googla – Walter Materna papers

Analys av gränssnitt i detalj + metadata

Upp med korpgluggarna, Kom med förbättringsförslag

Metadata | Filer

Användningsvillkor
Fritt
public domain-märke 1.0

Titel
Upp med korpgluggarna, Kom med förbättringsförslag

Ingår i
[Övrigt - samling av affischer]

Upphov
Ekonomisk information (Utgivande instans)
Allmänna annonsbyrån AB (Bidragsgivare)

Utgivningsår
1951

Kategori
Affischer

Ämne
—

Regina ID
003879913

Signum
—

Libris ID
https://libris.kb.se/m8xz99w3khp4fhjz#it

[Carta marina]

Metadata | Filer

Användningsvillkor
Fritt
public domain-märke 1.0

Titel
[Carta marina]

Upphov
Olaus Magnus, 1490-1557
Lafréry, Antoine, 1512-1577 (Medarbetare (Ospecificerad))

Utgivningsår
1572

Kategori
Kartor

Ämne
Norden

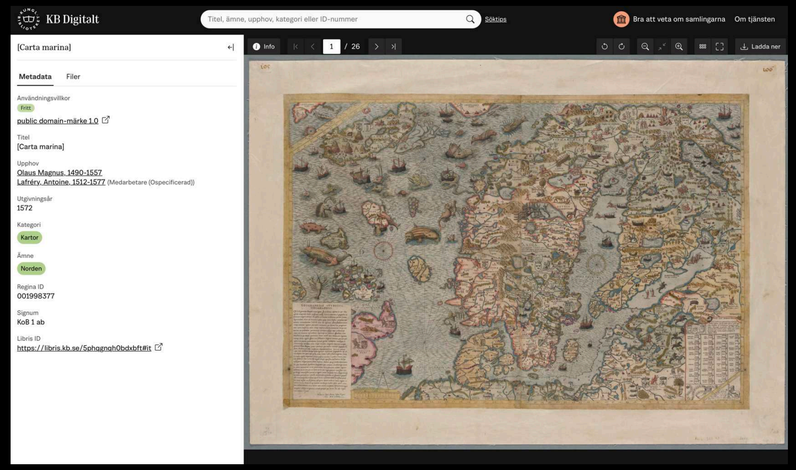
Regina ID
001998377

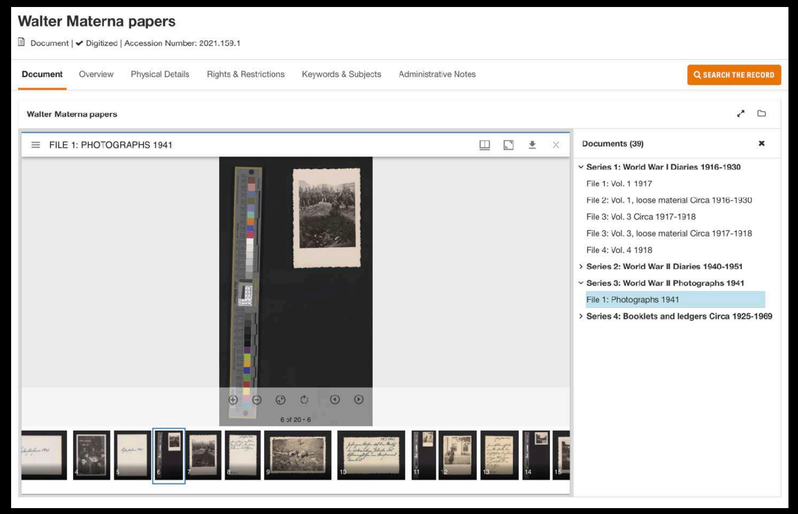
Signum
KoB 1 ab

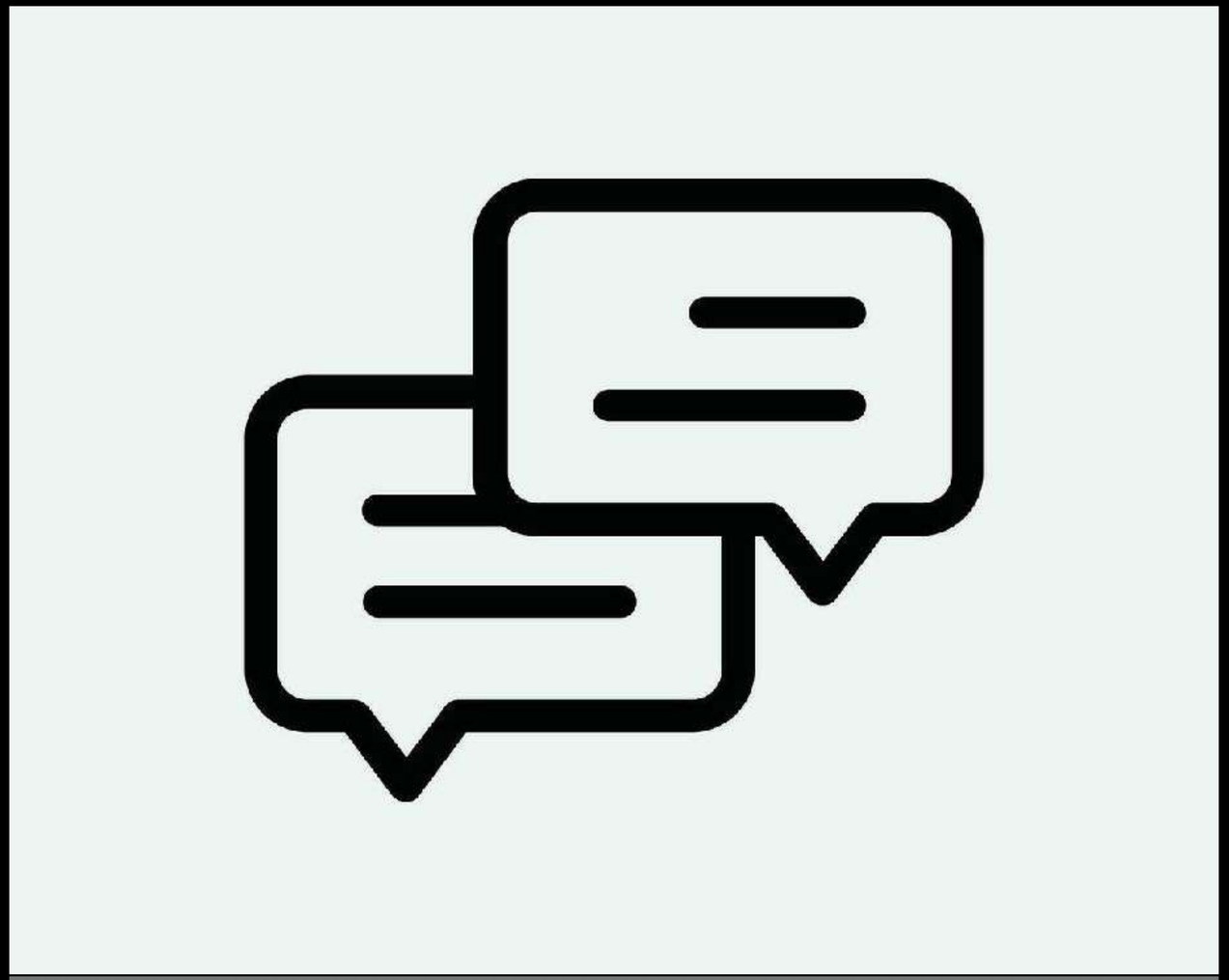
Libris ID
https://libris.kb.se/5phqgnqh0bdxbft#it

Analys av gränssnitt: vad uppenbaras – och vad döljs?

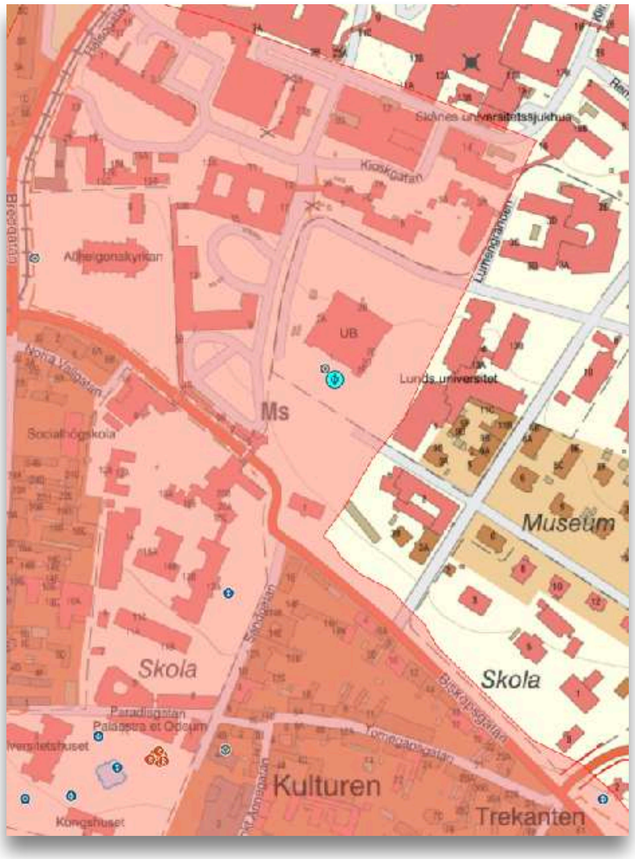

Hur presenteras digitala historiska källor på bästa sätt?

datalabb & diskussion i grupp

Gränssnitt & kartografi

R
1981-07-14.05

Top.
1991
L.-hn

RIKSANTIKVARIEÄMBETET

Fornlämning N:r 90

Art: Röse

Antal fornlämningar: 1

By, hemman eller jordregisterenhet: Erstavik

Jordregisternummer:

Gårdsnamn, Villanamn etc.:

Ägare:

Postadr.:

Brukare:

Postadr.:

Socken: Nacka stad

Härad:

Landskap:

Län:

Översiktskarta: Ekonomisk karta i skala 1:10000.

Blad:

Nacka 4/c5 10 I 5 g 6575

Specialkarta: X 6576.58 Y 1634.11

Ritningar: 25 m ök

Planer:

Fotos:

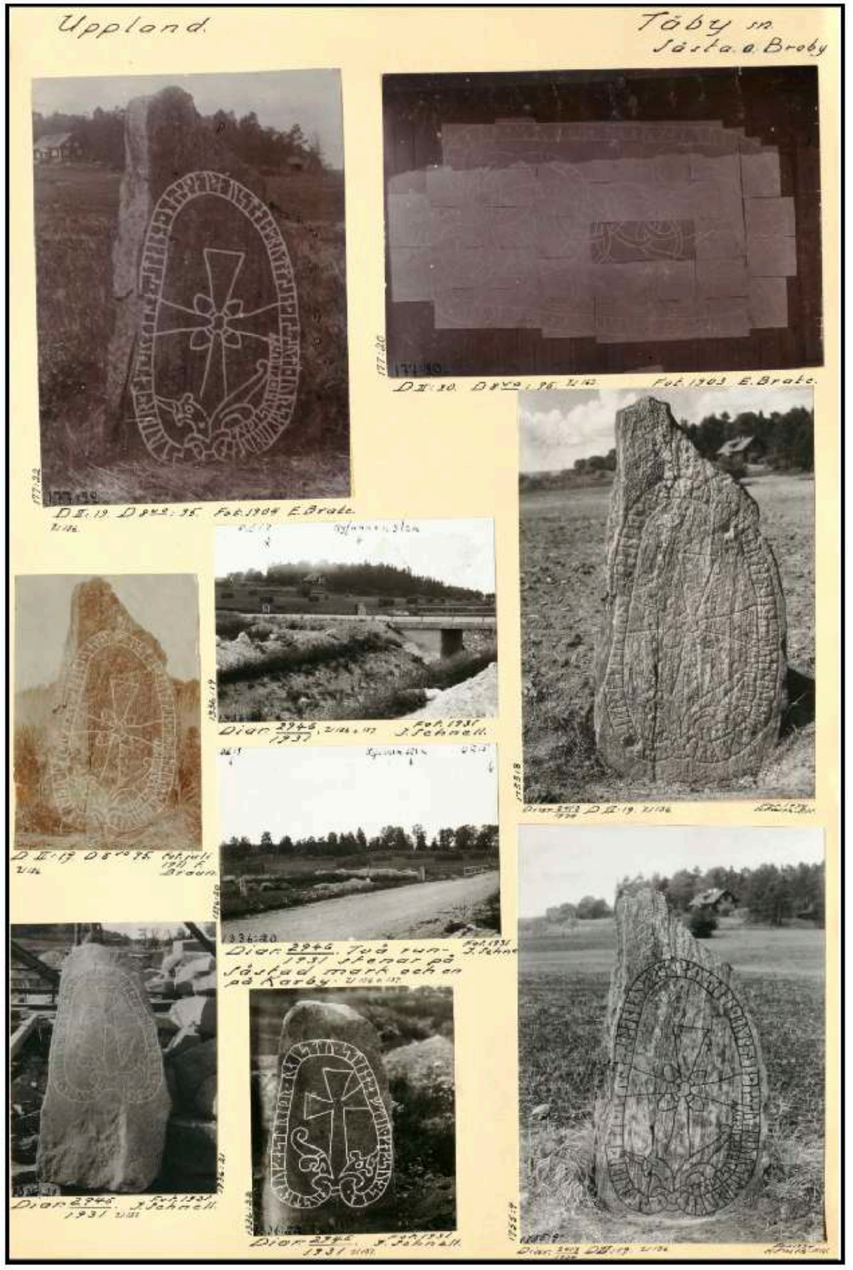
Särskild benämning på fornlämningen:

Orienteringsuppgifter: ~~C:a 4 m SSV om landsväg (Nacka kvarn-Älta).~~
Intill och 224 gon om landsväg (230-130 gon)

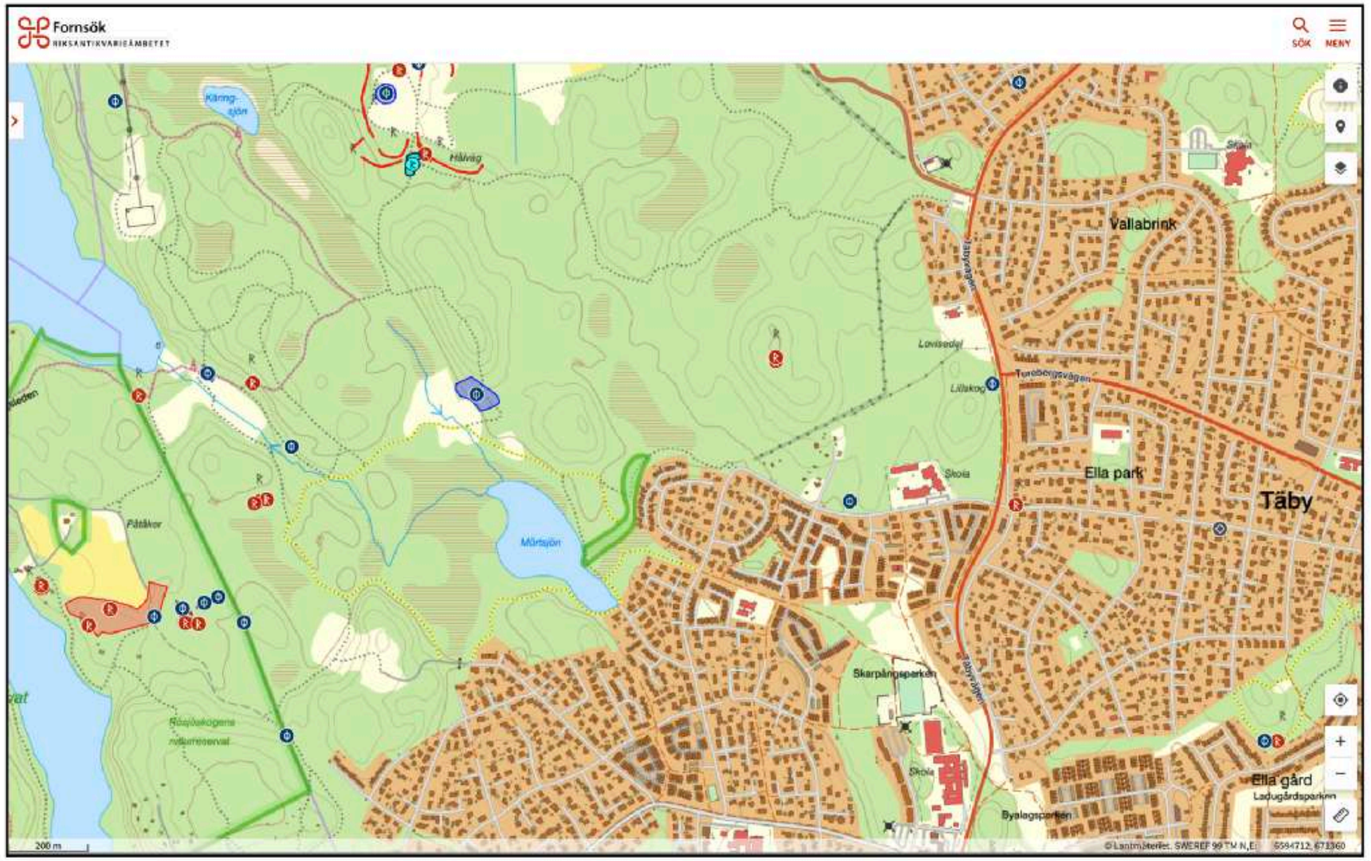
krön av liken

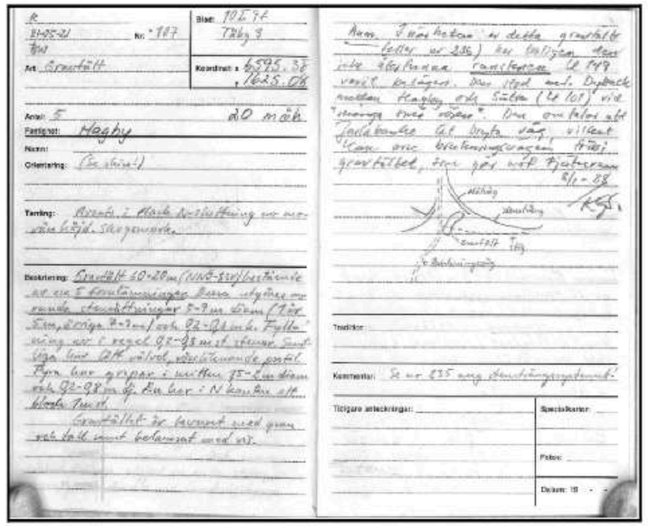
Terränguppgifter: Moränkulle med lövskog.

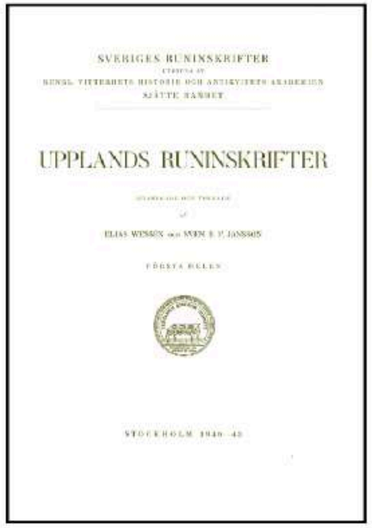
Beskrivning: Röse, c:a 6 m diam, c:a 0,8 m högt, bestående av i allmänhet 0,3-0,5 m stora stenar. I mitten en grop c:a 1,5 m diam och nästan helt fylld med jord och löv. Mycket sten finns på sluttningarna utanför röset. Bevuxet med hasselbuskar och i NV-kanten med en stor asp. (Se H. Hansson inv. 1947. Nr 7).

Riksantikvarieämbetet & fornminnesregistret ...

Fornsök
RIKSANTIKVARIEÄMBETET
SÖK
MENY
Käringsjön
Hålväg
Vallabrink
Skola
Louiseslyf
Turebergsvägen
Lillskog
Ella park
Täby
Fältäkor
Mörtsjön
Skarpängsparken
Skola
Ella gård
Ladugårdsparken
Byalagsparken
200 m
© Lantmäteriet SWEREF 99 TM N,E: 6594712, 673360

Blad: 10E 7f
Täby 9
Art: Gravfält
Antal: 5
20 mån
Fastighet: Hagby
Ortsläge: (Se skiss!)
Terräng: Ryggig i flack bebyggelse av morän. Skogsmark.
Beskrivning: Gravfält 10-20 m (NNO-SSV) bestående av en 5-tal runda stensättningar. Dessa uppgår av runda stensättningar 8-9 m diam (10 st. Tämligen 8-9 m) och 92-98 cm h. Fyllning är i regel 92-98 m st. stenar. Sund liga liten. Allt välvd, obetydligt central. Fyra bör gropar i mitten. 95-8 m diam och 92-98 m h. En bör i N kanten att klocka runt.
Gravfältet är beläget vid gamla väg dall samt belamrat med sv.
Kommentar: Se nr 835 ang. stenåtgångsgrundet.
Tidigare anteckningar:
Specialkartor:
Foton:
Datum:

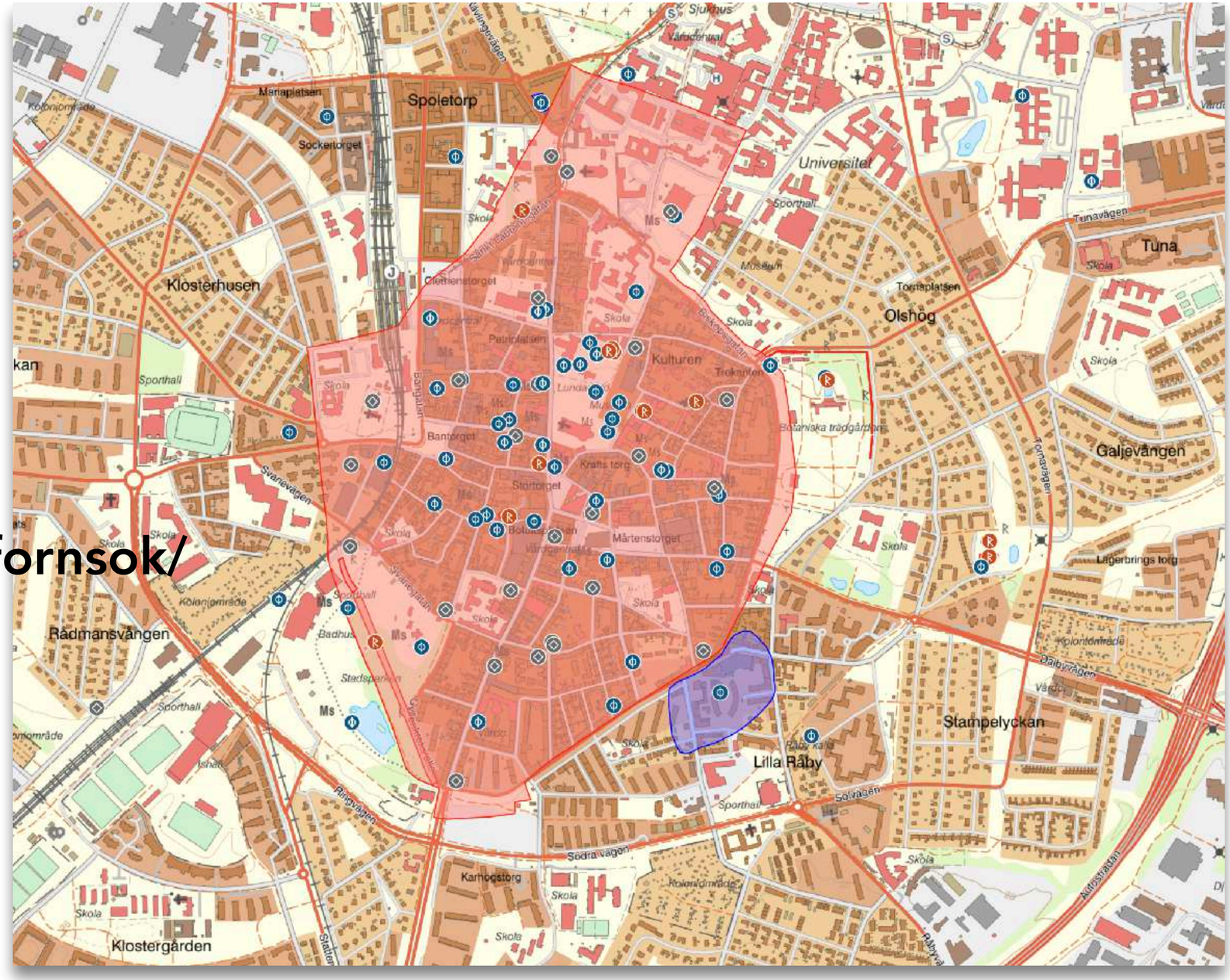

SVERIGES RUNINSKRIFTER
UTGIVNA AV
KONGL. VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIKVITETS AKADEMIEN
SJÄTTE HÄFTET
UPPLANDS RUNINSKRIFTER
ELIAS WESSÉN och SVEN B. F. JANSSON
FÖRSTA HALVAN
STOCKHOLM 1940–43

RADBIT
2 fot
Täby sn, Hagby

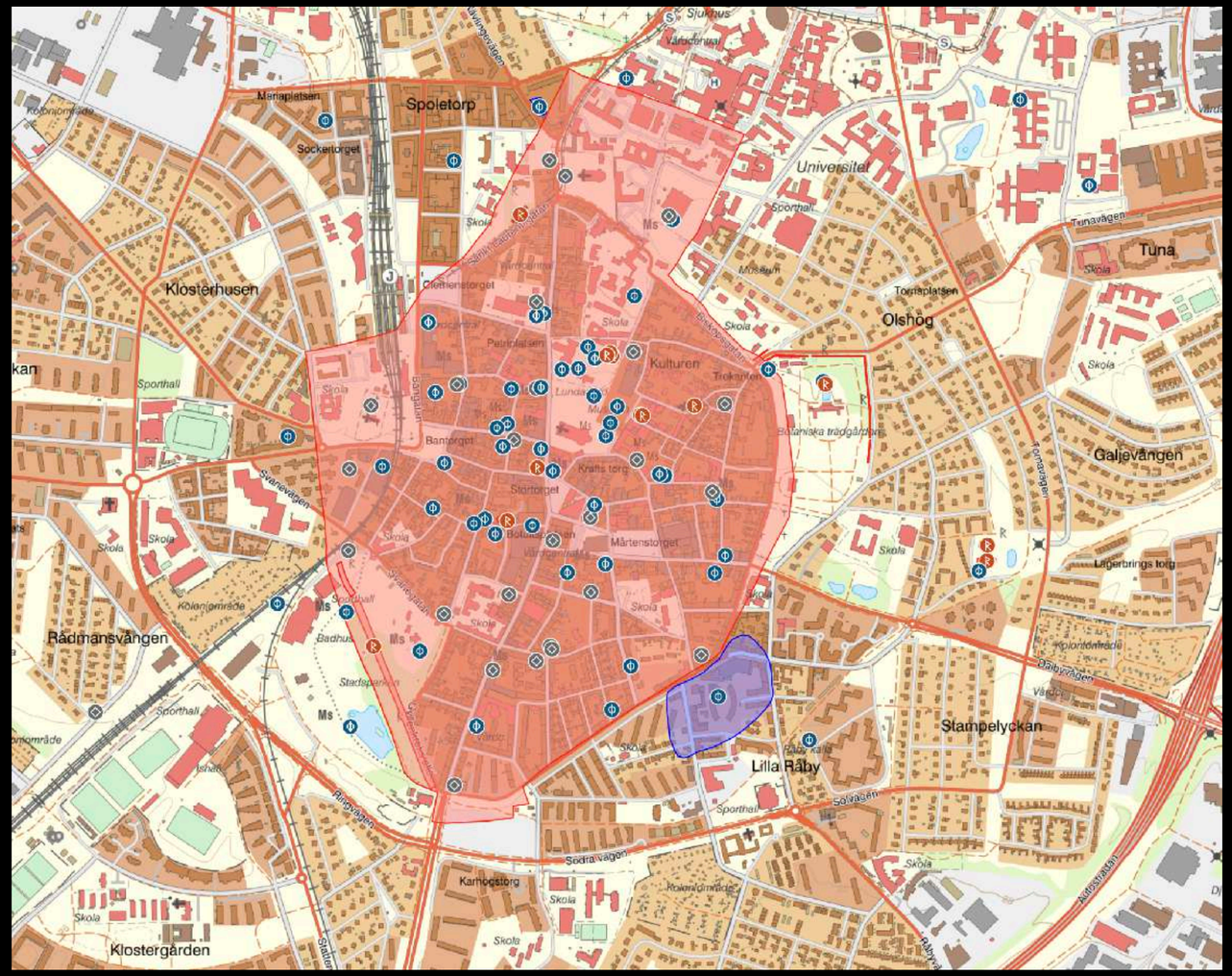

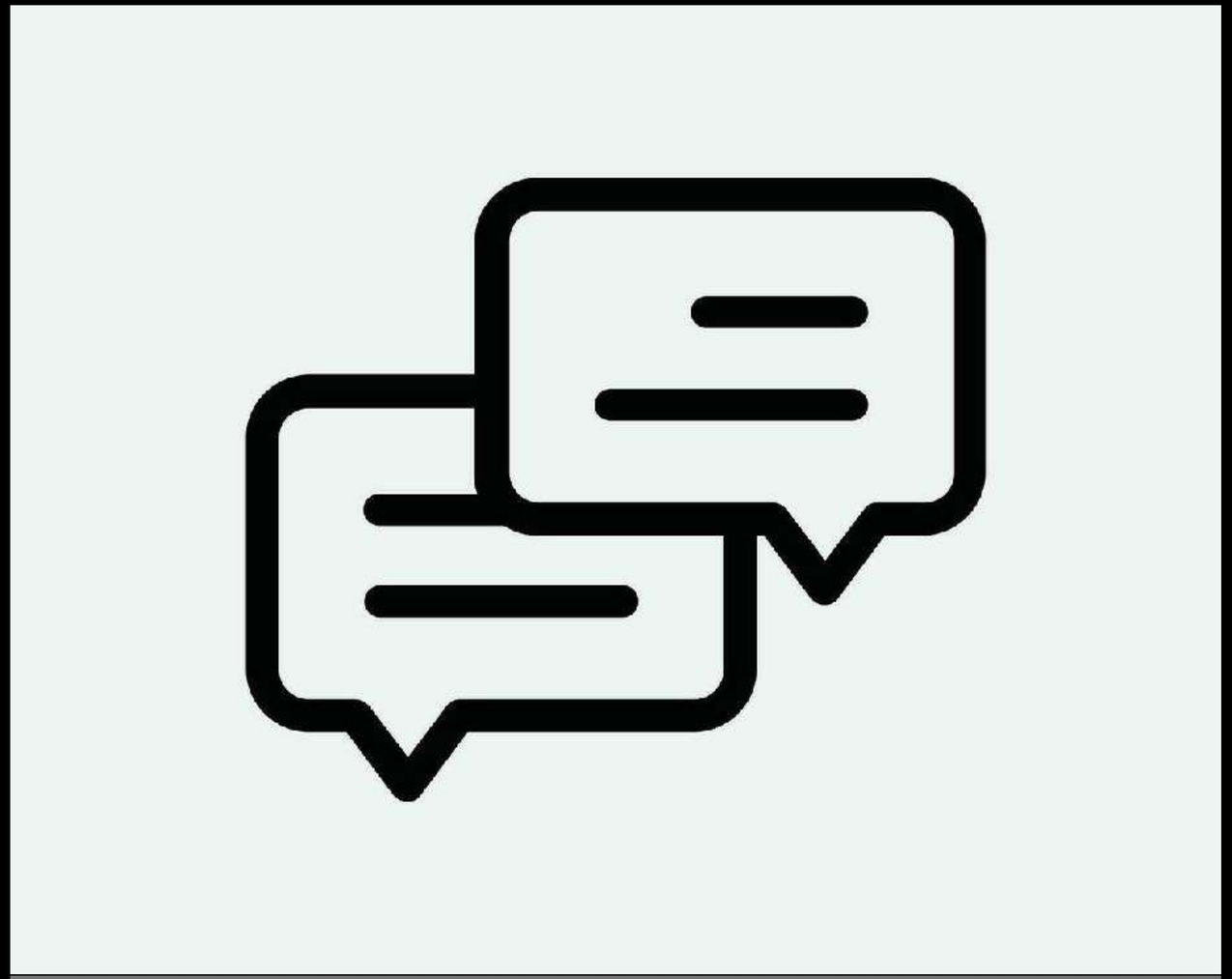
Fornsök
RIKSANTIKVARIEÄMBETET

https://app.raa.se/open/fornsok/

Hur presenterar Fornsök arkeologiska källor?

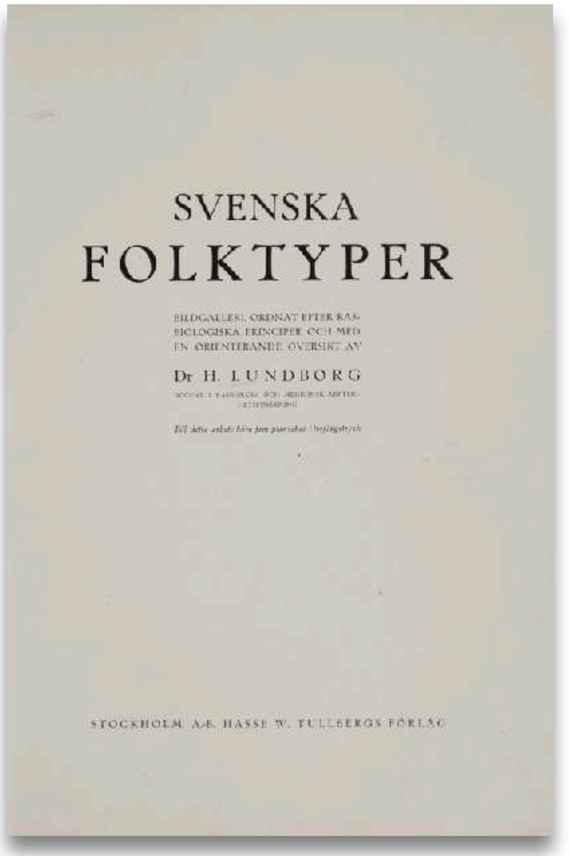

Vad synliggör och döljer kartografiska gränssnitt?

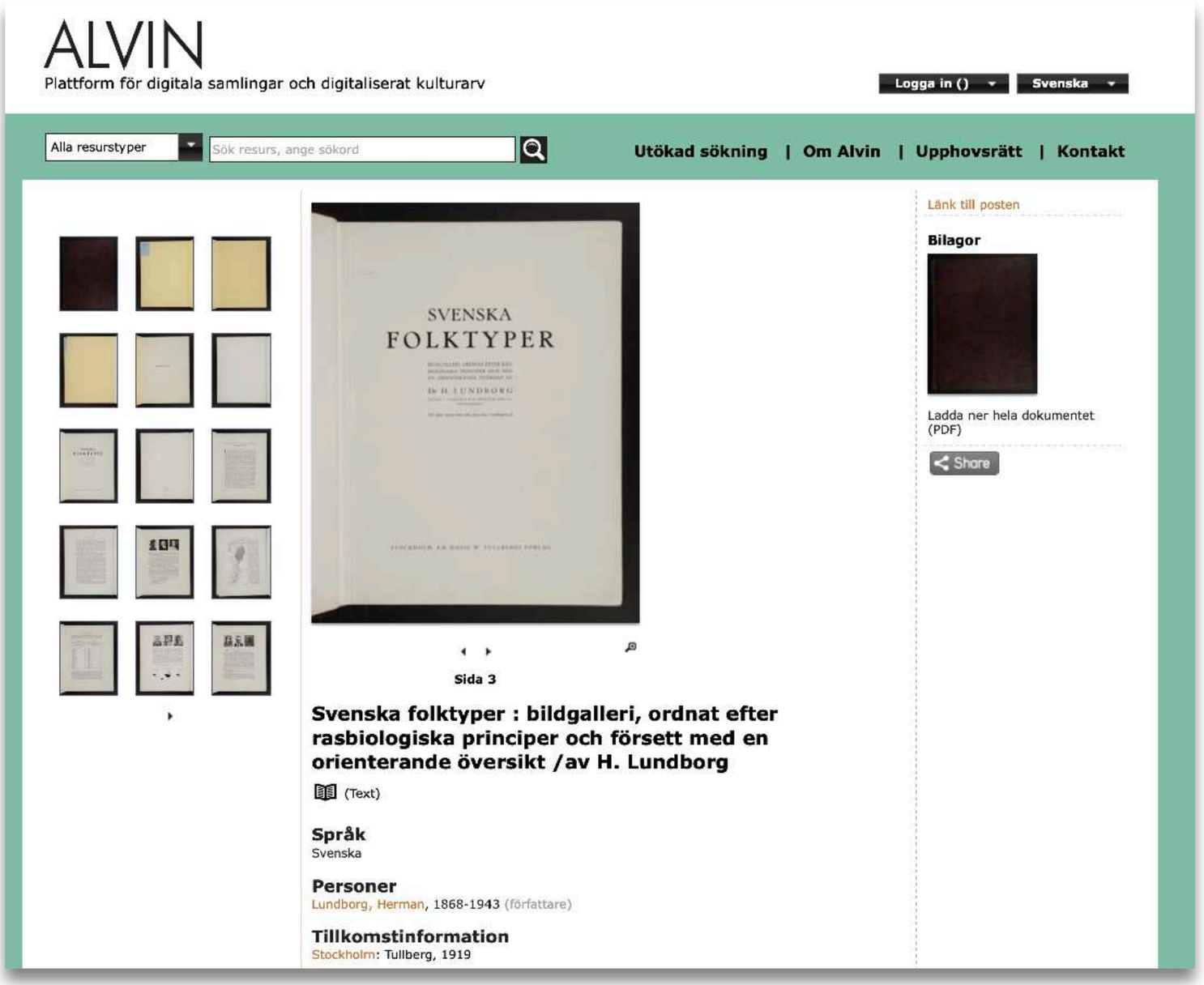

datalabb & diskussion i grupp

Gränssnitt & etik

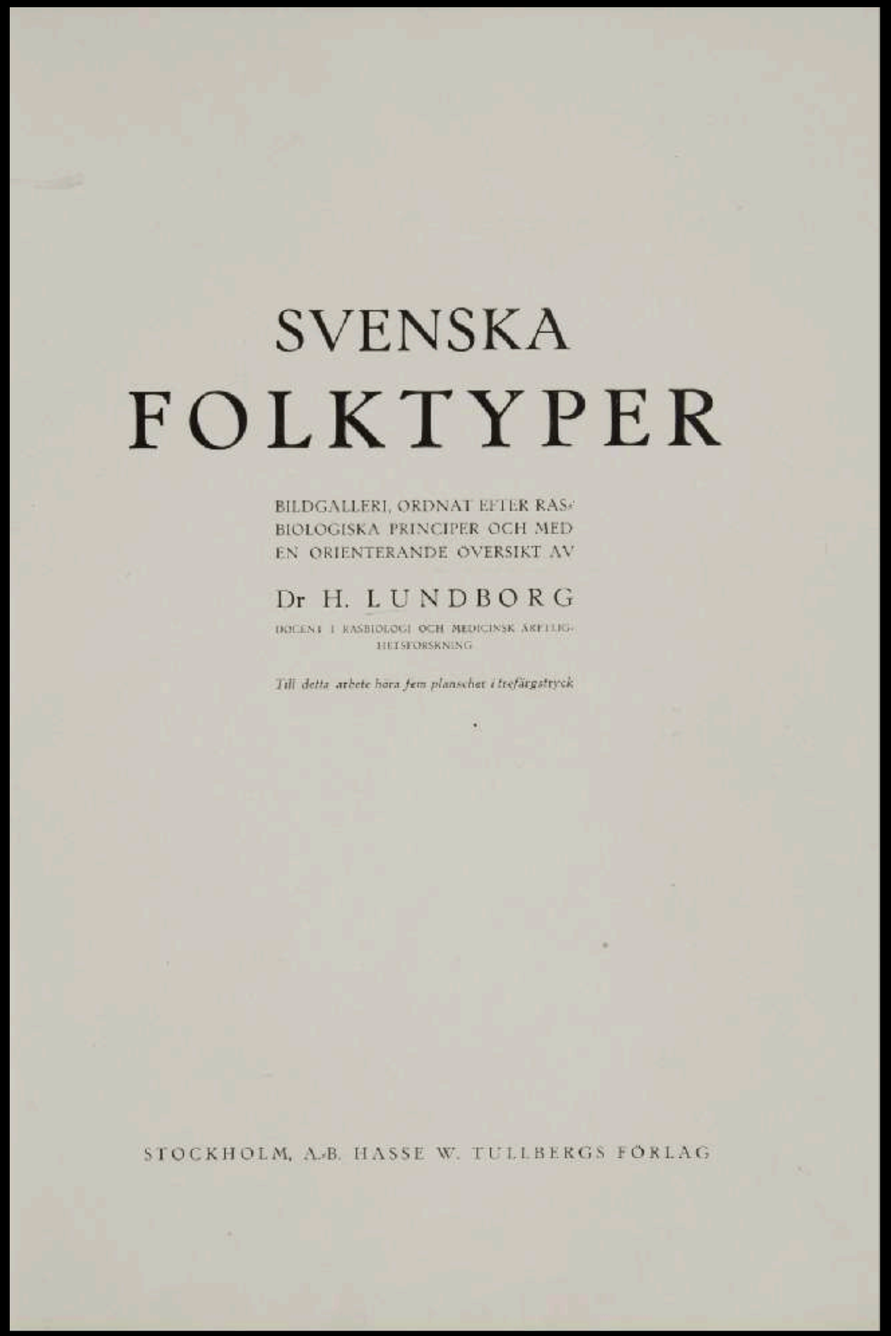

https://www.alvin-portal.org/

Herman Bernhard Lundborg (1868–1943) var en svensk läkare och rasbiolog. Han var chef för Statens institut för rasbiologi (Rasbiologiska institutet) 1921–1935.

Lundborg utvecklade metoder för rasundersökning inom ”vetenskapen” rasbiologi. Han mätte, fotograferade, samlade och jämförde utseenden med särskilt fokus på samer och tornedalsfinnar.

SVENSKA

FOLKTYPER

BILDGALLERI, ORDNAT EFTER RAS-
BIOLOGISKA PRINCIPER OCH MED
EN ORIENTERANDE ÖVERSIKT AV

Dr H. LUNDBORG

DOCENT I RASBIOLOGI OCH MEDICINSK ÄRFLIG-
HETSFORSKNING

Till detta arbete höra fem planschet i tvåfärgstryck

STOCKHOLM, A.-B. HASSE W. TULLBERGS FÖRLAG

216

217

218

219

220

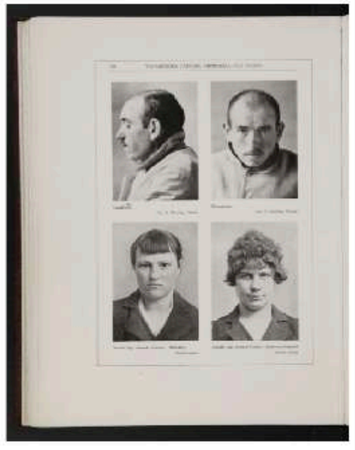
221

222

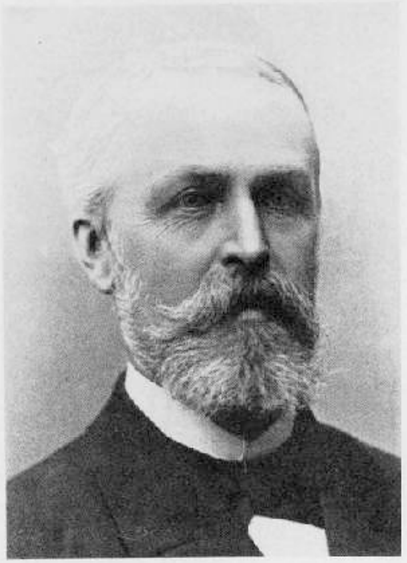
223

224

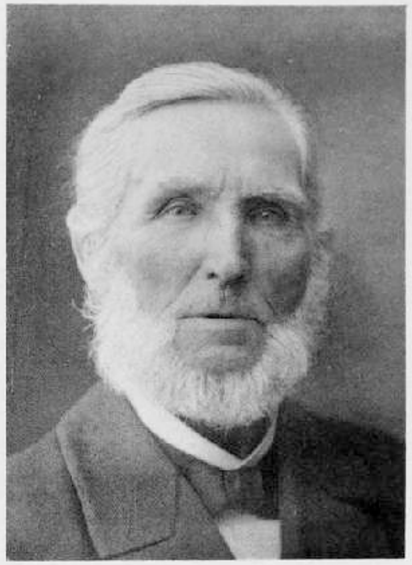

225

Affärsman. Nordisk typ.

Enskild samling.

80-årig skollärare från Fårö invid Gottland. Nordisk typ.

Foto. H. Ljungqvist, Visby.

Svenska av nordisk typ.

Enskild samling.

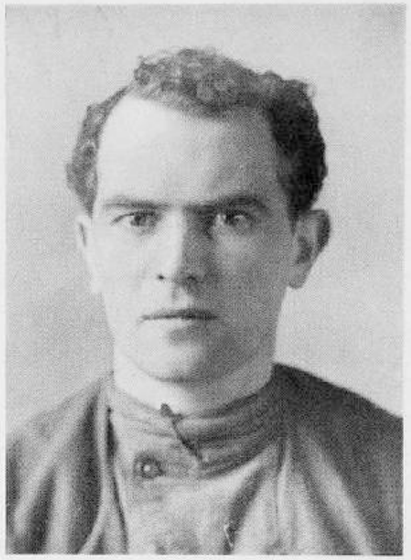
Svenska av nordisk typ.

Foto. H. Ljungqvist, Visby

Rasblandad man.

Foto. N. Moosberg, Uppsala.

Densamma.

Foto. N. Moosberg, Uppsala.

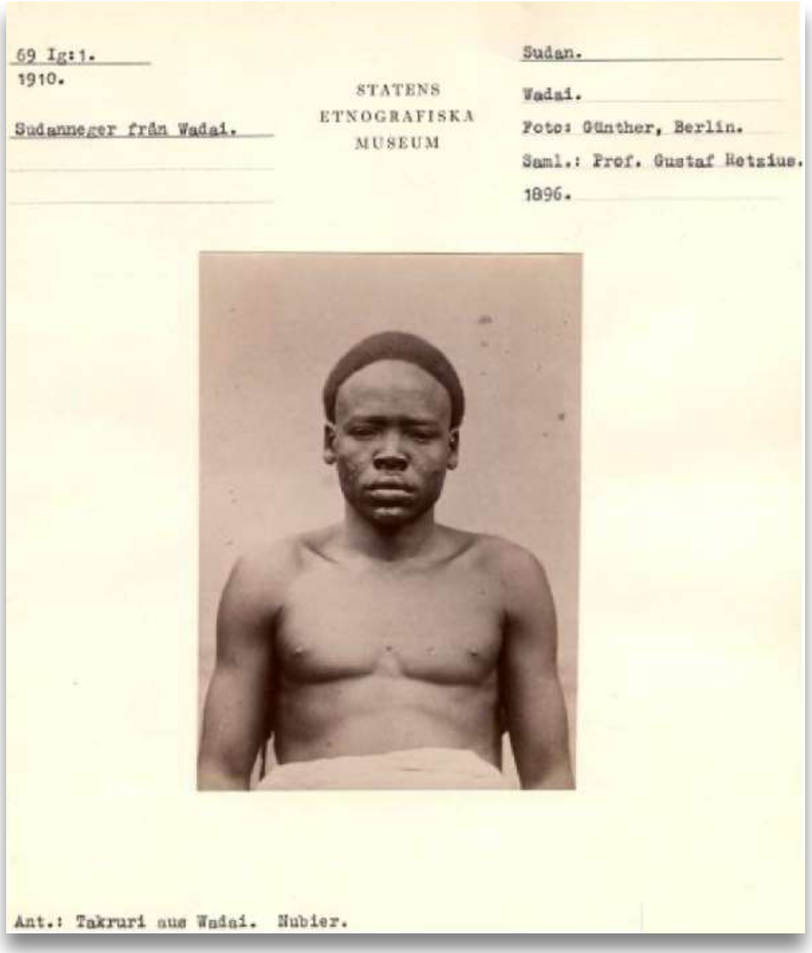
Rasblandad kvinna.

Enskild samling.

Densamma.

Enskild samling.

https://www.varldskulturmuseerna.se/samlingarna/sok-i-samlingarna/

VÄRLDSKULTUR MUSEERNA ETNOGRAFISKA

CARLOTTA

Databasen för muse

Frisök

Carlotta
museisa

Carlotta är ett informa ägs idag av Statens
museer för världskult delhavsmuseet
ingår. Andra museer s lturen i Lund, Malmö
museer, Vänermusee

Grundidén med Carlo ll alla sorters
museisamlingar. En u lket anpassats för
svenska förhållanden som SWETERM i samarbete med CIDOC.

Information om Världskulturmuseernas samlingar och arkiv

Användare av databasen varnas för att vissa registerposter kan innehålla språk och termer från 1800- och 1900-talet som skildrar människor på ett föråldrat och stötande vis. Vi är medvetna om att tillgängliggörandet är problematiskt. Vi har ändå valt att inkludera denna historiska information eftersom den är en del av samlingarnas historia. Tillgänglighet till rituella eller ceremoniella aktiviteter anses i vissa sammanhang vara förbehållna endast vissa grupper baserat på t.ex. ålder eller status. Sådana föremål och fotografier har i vissa fall därför begränsad åtkomst. Databasen kan också innehålla namn på avlidna personer vilket kan uppröra och orsaka sorg, särskilt för nu levande släktingar.

Mer information hittar du här.

Hamburger Fremdenblatt, Auslandsausgabe

Datengeber: Staats- und Universitätsbibliothek Hamburg Carl von Ossietzky

Sonntag, 19.12.1943

Seite /

Seite 2

H N'bu q. r ? • u

/ ■ — Dialog, der von ungewöhnlichem Freimut ist. Das Mädchen Prudence in ihrer Mischung aus gesundem Realismus und Mangel an moralischer Bremsfähigkeit wirkt hundeschnäuzig kalt, und gerade darum sehr englisch; der Jüngling Clive aus dem Slum einer Kohlenzeche spricht aber wie ein Oxfordstudent, der die Problematik des Daseins ebenso pflegt wie seine Golfschläger un.d linksradikale Neigungen betont, bis er als Juniorpartner in das väterliche Geschäft einzieht. Verblüffend vom Standpunkt englischer Friedensmoral sind die erotischen Jugendgeständnisse der jungen Leute, die Begegnung des Backfischs Prudence mit einem französischen Exhibitionisten und Pince-derriöre sowie Clives Erlebnisse mit jungen Arbeitskameradinnen, die ^Knaben in höchst widerwärtiger Weise überfallen, und Arbeitern, die in scheußlichster Art einen Lehrling zu

Hinweis zu Presseerzeugnissen des Nationalsozialismus

Das Zeitungsportal der Deutschen Digitalen Bibliothek gewährt zu Zwecken der Wissenschaft, Forschung und Lehre sowie zur staatsbürgerlichen Aufklärung und transparenten Aufarbeitung der NS-Diktatur Zugang zu Presseerzeugnissen aus der Zeit des Nationalsozialismus. Die Deutsche Digitale Bibliothek distanziert sich ausdrücklich von allen rassistischen, antisemitischen und weiteren diskriminierenden Inhalten sowie von gewaltverherrlichenden und propagandistischen Darstellungen. Bitte beachten Sie auch unsere Virtuelle Ausstellung zum Thema „Presse in der Zeit des Nationalsozialismus".

☐ Ich habe den Hinweis zur Kenntnis genommen.

Zurück

Weiter

Hamburger Fremdenblatt, Auslandsausgabe

Datengeber: Staats- und Universitätsbibliothek Hamburg Carl von Ossietzky

Sonntag, 19.12.1943 | Seite /

Seite 2

H N'bu q. r ? • u

/ ■ — Dialog, der von ungewöhnlichem Freimut ist. Das Mädchen Prudence in ihrer Mischung aus gesundem Realismus und Mangel an moralischer Bremsfähigkeit wirkt hundeschnäuzig kalt, und gerade darum sehr englisch; der Jüngling Clive aus dem Slum einer Kohlenzeche spricht aber wie ein Oxfordstudent, der die Problematik des Daseins ebenso pflegt wie seine Golfschläger un.d linksradikale Neigungen betont, bis er als Juniorpartner in das väterliche Geschäft einzieht. Verblüffend vom Standpunkt englischer Friedensmoral sind die erotischen Jugendgeständnisse der jungen Leute, die Begegnung des Backfischs Prudence mit einem französischen Exhibitionisten und Pince-derriöre sowie Clives Erlebnisse mit jungen Arbeitskameradinnen, die ^Knaben in höchst widerwärtiger Weise überfallen, und Arbeitern, die in scheußlichster Art einen Lehrling zu

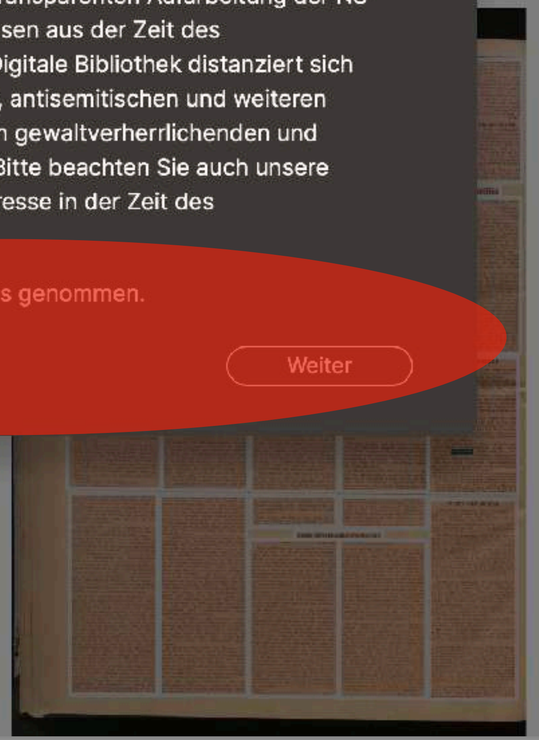
Hinweis zu Presseerzeugnissen des Nationalsozialismus

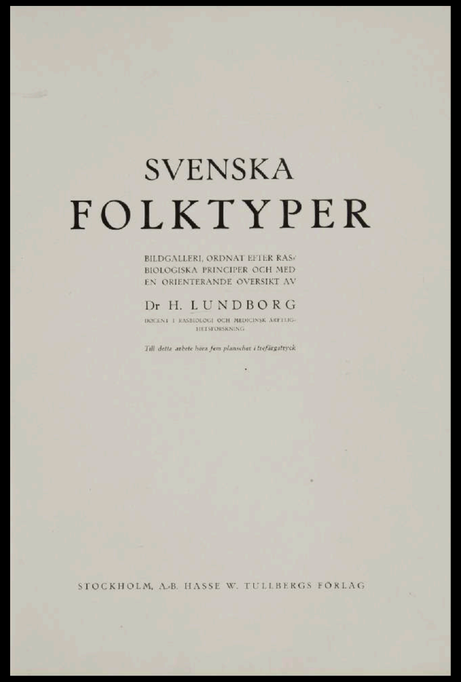
Das Zeitungsportal der Deutschen Digitalen Bibliothek gewährt zu Zwecken der Wissenschaft, Forschung und Lehre sowie zur staatsbürgerlichen Aufklärung und transparenten Aufarbeitung der NS-Diktatur Zugang zu Presseerzeugnissen aus der Zeit des Nationalsozialismus. Die Deutsche Digitale Bibliothek distanziert sich ausdrücklich von allen rassistischen, antisemitischen und weiteren diskriminierenden Inhalten sowie von gewaltverherrlichenden und propagandistischen Darstellungen. Bitte beachten Sie auch unsere Virtuelle Ausstellung zum Thema „Presse in der Zeit des Nationalsozialismus".

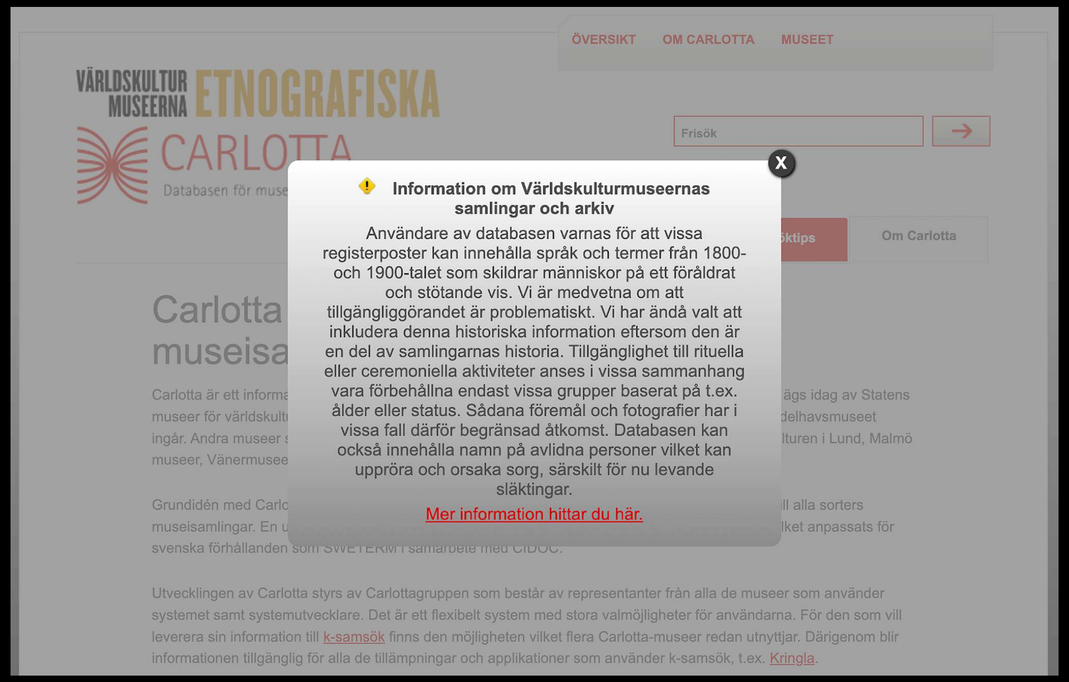
Ich habe den Hinweis zur Kenntnis genommen.

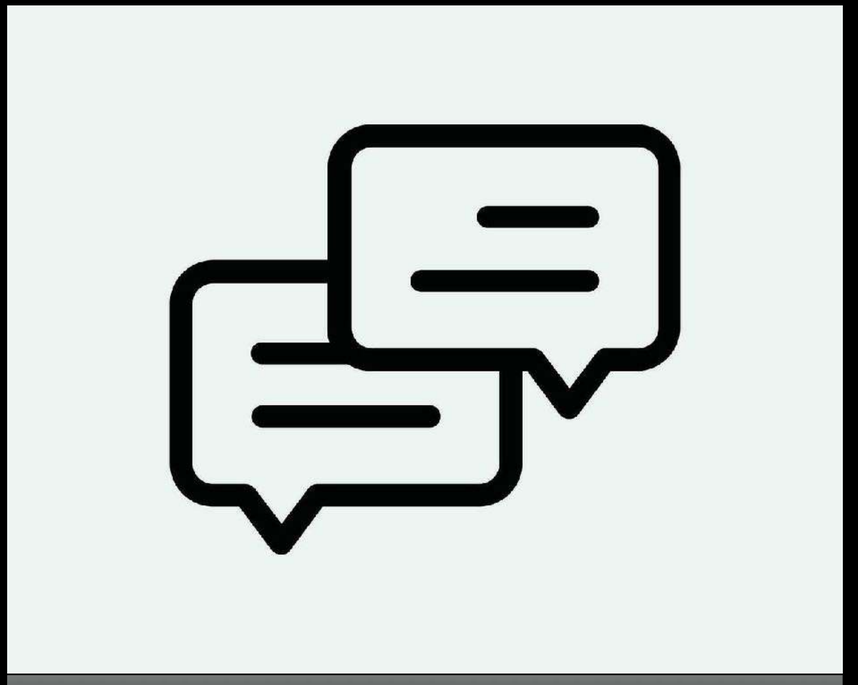
Zurück

Weiter

Hur presenterar kulturarvsinstitutioner etiskt problematiska källor på bästa sätt?

Bör de ens vara tillgängliga på webben?

DIGARV

STADENS ANSIKTEN
Visuell kultur och social struktur i Stockholm 1880-1930

VEM ELLER VILKA RISTADE HÄLLRISTNINGARNA?
Tillämpning av AI och datadriven forskning på hällristningar i syfte att identifiera ristningstekniker och ristare från Bronsåldern

DELTAGANDE I DET VISUELLA KULTURARVET
Metadata, återanvändning och tvärvetenskap

SVENSK KARIBISK KOLONIALISM 1784–1878
Ny forskning genom integration, klassifikation, publikation av spridda och outforskade svenska koloniala arkiv

DIGITAL REPATRIERING AV KULTURARV FRÅN DET GLOBALA SYD
En brygga mellan museisamlingar och ursprungsbefolkningar i brasilianska Amazonas

BARNS KULTURARV
Arkivets visuella röster

FORNTIDA BILDER 2.0
Digitala tillgångar av de gotländska bildstenarna

EXPA
NGFALD
Digital
ys av den
utomin
sten i
Götebo

TERRORISM I SVENSK POLITIK (SWETERROR)
En multimodal studie av terrorismens konfigurering i parlamentarisk debatt, lagstiftning och politiska nätverk i Sverige 1968–2018

VÄLFÄRDSSTATEN ANALYSERAD
Textanalys och modellering av svensk politik, media och kultur 1945–1989

ATT TILLTALA ÖVERHETEN
Suppliker som kulturarv och källa till kunskap

KOMMUNALT SJÄLVSTYRE, KOLLEKTIVA VAROR OCH UTVECKLING
Evidens från 1 miljard digitaliserade datapunkter

KARTLÄGGNING AV RELIGION I VARDAGEN
Medeltida religionskulter i Sverige och Finland

SAMISK AUDIOVISUELL SAMLING
Filmer och teveprogram i arkiv och på webb

Digitalisering
av kulturarvssamlingar
Anna Näslund & Pelle Snickars
MAKDAM

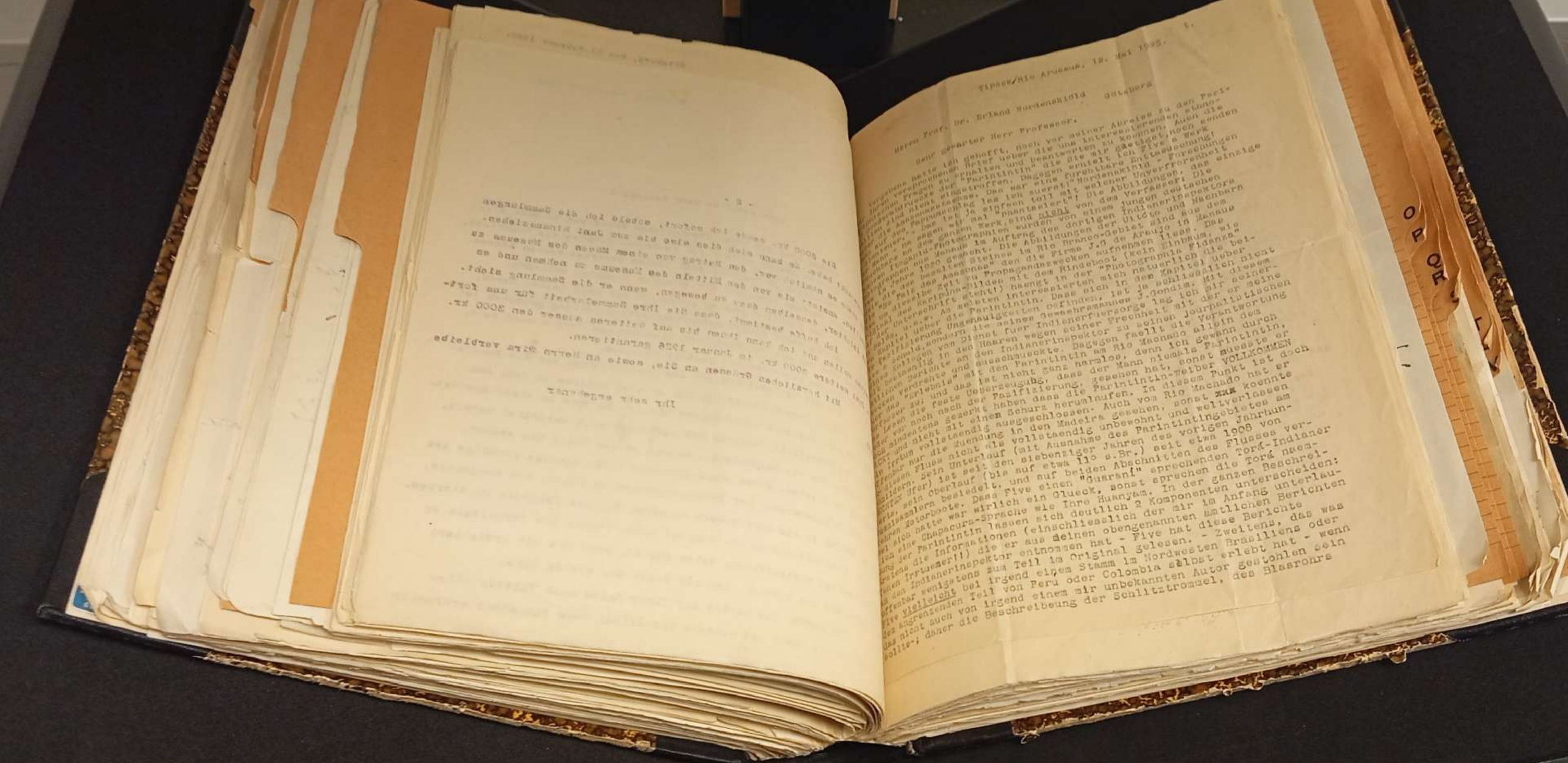
Digarv, digitisering & etik

Några Digarvprojekt har i större utsträckning än andra ägnat sig åt digitisering och etik. I framför allt tre forskningsprojekt har **etiska överväganden** – när det gäller vilket material och på vilket sätt det bör digitiseras och görs tillgängligt – varit särskilt centrala.

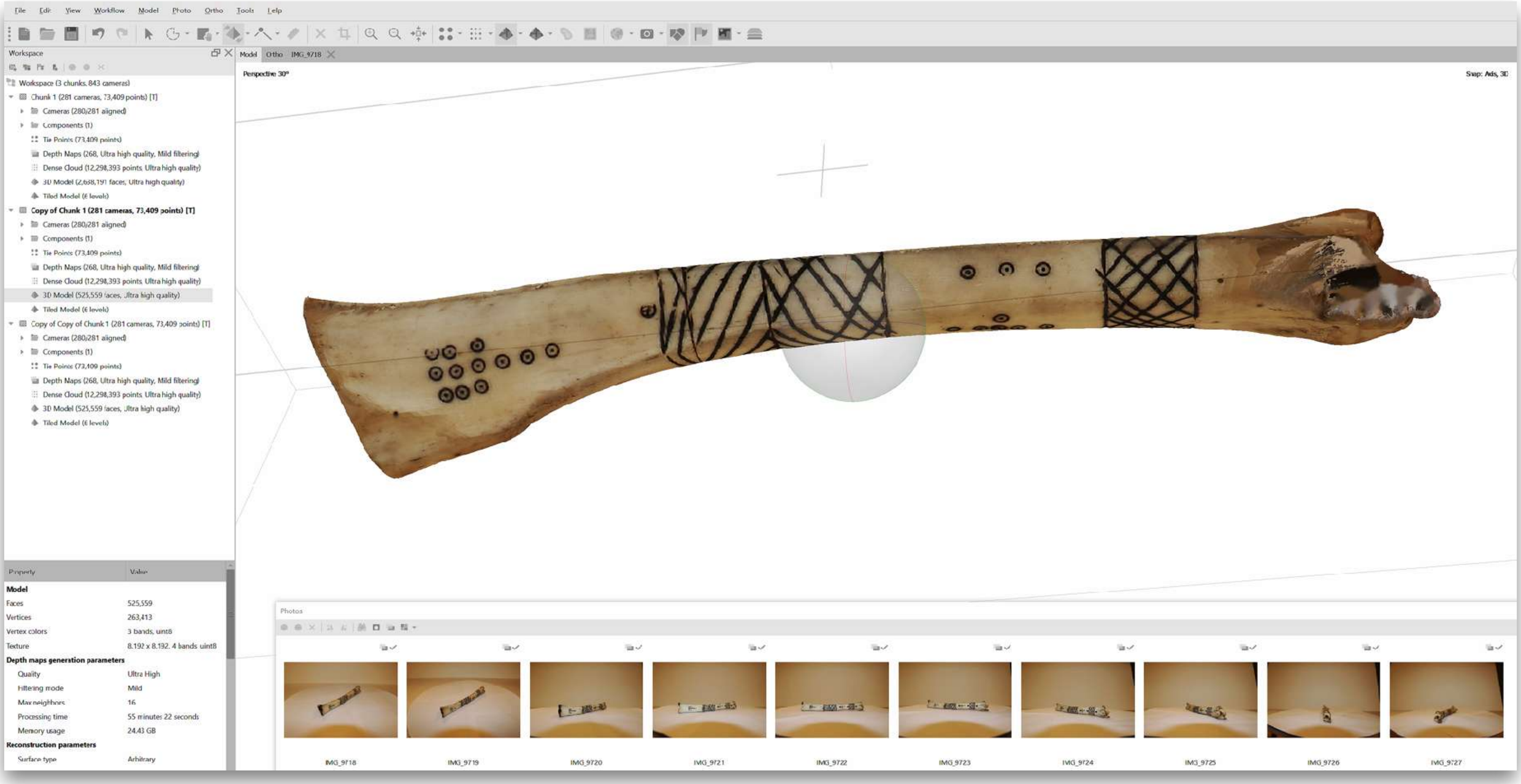
Digital repatriering

... att ta reda på mer om samlingarna från Amazonas ...

File Edit View Workflow Model Photo Ortho Tools Help
Workspace
Workspace (3 chunks, 843 cameras)
Chunk 1 (281 cameras, 73,409 points) [T]
Cameras (280/281 aligned)
Components (1)
Tie Points (73,409 points)
Depth Maps (268, Ultra high quality, Mild filtering)
Dense Cloud (12,298,393 points, Ultra high quality)
3D Model (2,658,191 faces, Ultra high quality)
Tiled Model (6 levels)
Copy of Chunk 1 (281 cameras, 73,409 points) [T]
Cameras (280/281 aligned)
Components (1)
Tie Points (73,409 points)
Depth Maps (268, Ultra high quality, Mild filtering)
Dense Cloud (12,298,393 points, Ultra high quality)
3D Model (525,559 faces, Ultra high quality)
Tiled Model (6 levels)
Copy of Copy of Chunk 1 (281 cameras, 73,409 points) [T]
Cameras (280/281 aligned)
Components (1)
Tie Points (73,409 points)
Depth Maps (268, Ultra high quality, Mild filtering)
Dense Cloud (12,298,393 points, Ultra high quality)
3D Model (525,559 faces, Ultra high quality)
Tiled Model (6 levels)
Model Ortho IMG_9718
Perspective 30°
Snap: Axis, 3D
Property Value
Model
Faces 525,559
Vertices 263,413
Vertex colors 3 bands, uint8
Texture 8,192 x 8,192, 4 bands uint8
Depth maps generation parameters
Quality Ultra High
Filtering mode Mild
Max neighbors 16
Processing time 55 minutes 22 seconds
Memory usage 24.43 GB
Reconstruction parameters
Surface type Arbitrary
Photos
IMG_9718
IMG_9719
IMG_9720
IMG_9721
IMG_9722
IMG_9723
IMG_9724
IMG_9725
IMG_9726
IMG_9727

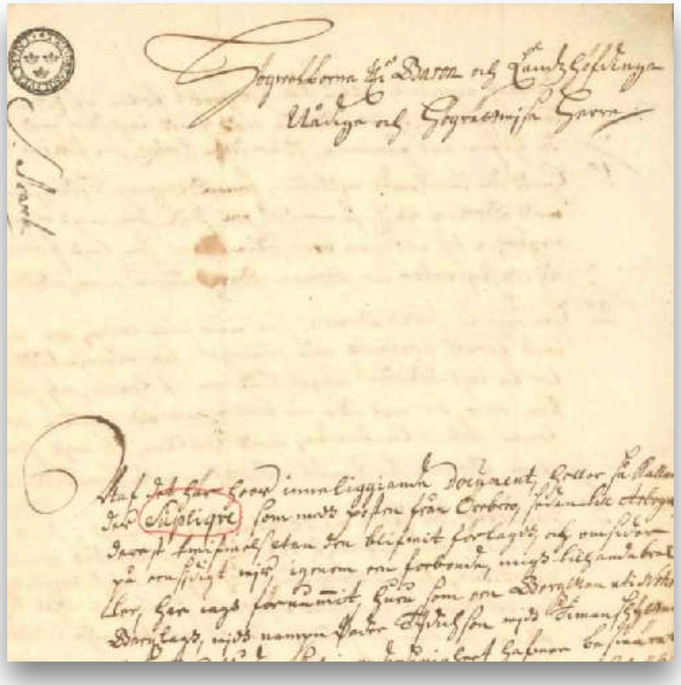

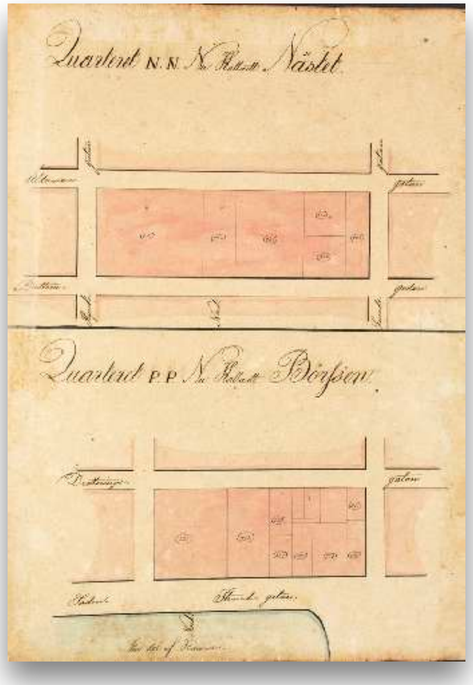

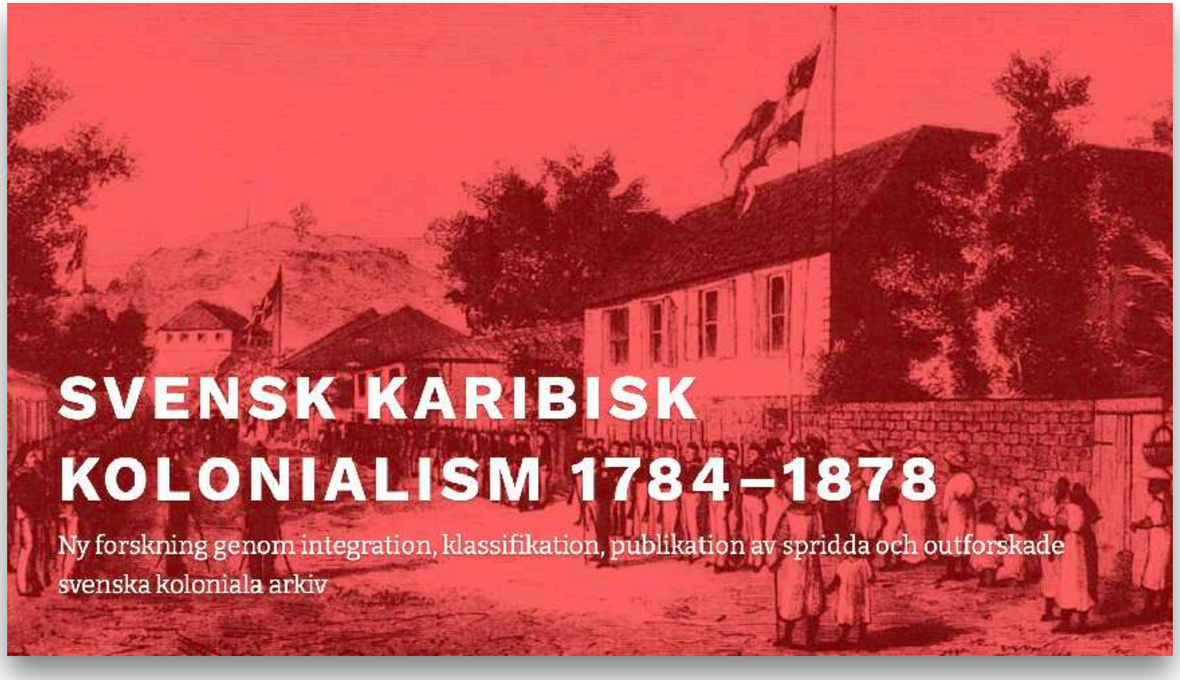

Quarteret N.N. N:o Näslet
Quarteret P.P. N:o Börsen

SVENSK KARIBISK KOLONIALISM 1784–1878
Ny forskning genom integration, klassifikation, publikation av spridda och outforskade svenska koloniala arkiv

Svensk karibisk kolonialism

"Vi var fast beslutna att presentera arkivet på samma sätt och i samma ordning som vi fann det ... Vi respekterade alltså organisationsstrukturen, oavsett hur motsägelsefull eller obegriplig den ibland kunde verka."

Sök i databasen

Enkel sökning | Utökad sökning

Utökad sökning

Mer information om hur du söker →

Beskrivning: Resolution

Dokumentkategori: Välj dokumentkategori

Period (år eller datum)

År: 1809 - 1811

Datum: 03/26/2025 - 03/26/2025

Samlingar och volymer

Samling: Fonds suédois de Saint-Barthélemy

Volym: 140 - 170

Ursprung:

Andra namn:

Ämnesområde: Slaveri × Välj ämnesområde — Kombinera ämnesområden

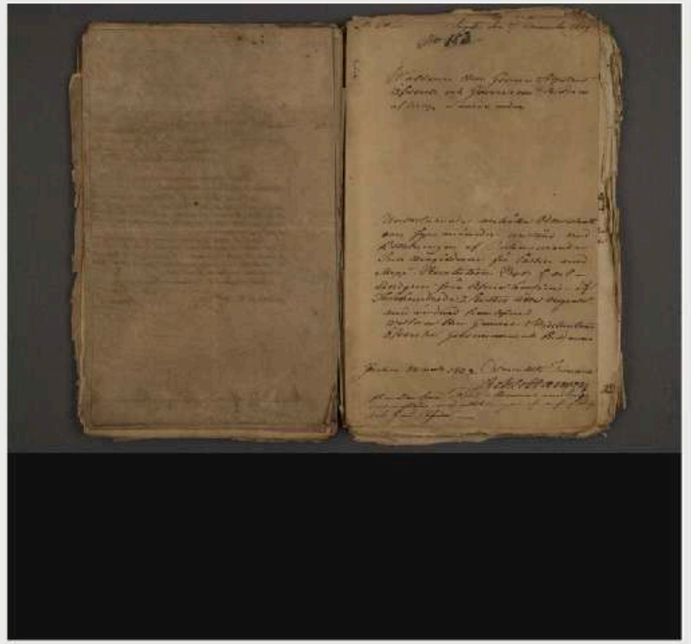
Aktivera "Kombinera ämnesområden" för att söka på alla valda ämnesområden. Om den inte är aktiverad söker man på vart och ett av ämnesområdena.

Sök | Rensa formulär

Sökresultat – 1 träffar

Antal per sida: 10

	År	Datum	Dokumenttyp	Ursprung	Beskrivning	Arkiv	Samling	Volym
	1809	1809-11-24	Ansökan	J. E. Röhl, A. F. Hansen	Angående slavskeppet Resolution	Archives nationales d'outre-mer	Fonds suédois de Saint-Barthélemy	159

Information

Beskrivning	Angående slavskeppet Resolution
Årtal	1809
Datum	1809-11-24
Dokumenttyp	Ansökan
Dokumentkategori	Ansökan
Ursprung	J. E. Röhl, A. F. Hansen
Personnamn	C. Lindgren
Ämnesområde	Slaveri Sjöfart Ekonomi-handel
Arkiv	Archives nationales d'outre-mer
Plats	Aix-en-Provence
Samling & volym	Fonds suédois de Saint-Barthélemy (FSB), Volym 159
FSB serie	Procès-verbaux de Justice (PJ)

Digarv, digitisering & etik

Projektet syftade till att på ett **inkluderande sätt metadatasätta audiovisuella medier** som framställer samer i KB:s mediedatabas (SMDB). Det digitaliserade materialet **metadatasattes** bland annat på fyra olika samiska språk, **syd-, ume-, lule- och nordsamiska** i nära samarbete med samiska representanter från Samtinget och Ájtte museet.

Samisk audiovisuell samling & metadata

alltid behandlat renen väl. Vy över familjen Nordqvists bostad i fågelperspektiv. Speakern berättar att familjen bor vid Porjusdammen. Nordqvist bär ut en bräda och jiehkku (nordsamiska) [s-järn], vilken används vid skrapning av olika skinn. Hon beskriver processen med tillverkning av sisti. Sedan mjukgör hon sisti på olika sätt. Hon hävdar även att bohccut (nordsamiska) [renarna] blir tamare när man talar med dem. Sekvens där Nordqvist och hennes man Valdemar enskilt återger en händelse då Susanna fick eallu (nordsamiska) [renhjorden] att gå i den riktning människorna ville genom att prata med en av

Digitaliseringens | digitiseringens specifictet

Det är lätt att förledas att tro att digitisering endast innebär en sak – att **förflytta något från analoga till digitala format**. Men vid närmare anblick så innebär **digitisering flera olika saker** – av betydande relevans för kunskapsfältet kring digital historia.

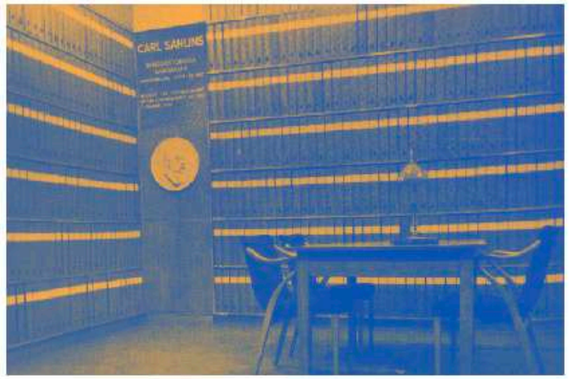
Digitala modeller

Modell 1: Sahlins arkiv | Modell 2: Dædalus | Modell 3: Polhems mekaniska alfabet | Sök

Med utgångspunkt i Tekniska museets samlingar utforskar vi den digitala teknikens möjligheter att omgestalta industrialiseringens berättelser om samhälle, människor och miljöer.

Med utgångspunkt i Tekniska museets samlingar utforskar vi den digitala teknikens möjligheter att omgestalta industrialiseringens berättelser om samhälle, människor och miljöer.

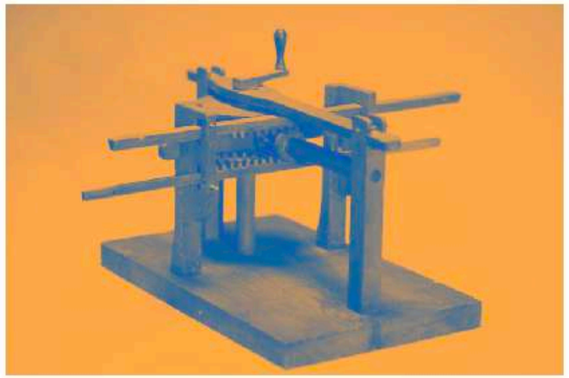
Modell 1: Sahlins arkiv

Vår bild av industrialismen är fast cementerad i berättelser om framsteg, materiell utveckling och manliga bedrifter. Hur kan digital teknik hjälpa till att finna nya ingångar till befintliga samlingar, samt att nyansera och problematisera bilden av industrialismen?

Modell 2: Dædalus

Dædalus är en årsbok som alltsedan 1931 har publicerats av Tekniska museet. Projektmodell 2 handlar om att massdigitalisera denna tidskrift och studera dess totala textmängder i jakt efter lingvistiska och teknik-, miljö-, medie- och genushistoriskt signifikanta mönster.

Modell 3: Polhems alfabet

Kan man utvinna ny historisk kunskap ur Christopher Polhems mekaniska alfabet som digital modell – och samtidigt använda artefakterna för pedagogiska ändamål som svarar mot samtidens behov?

http://digitalamodeller.se/

MEDIEHISTORISKT ARKIV 41

Digitala modeller. Teknikhistoria och digitaliseringens specificitet

Jenny Attemark-Gillgren & Pelle Snickars (red.)

Läs boken

Modeller är vanliga både på museer och inom universitet. På ett museum är en modell ofta en förminskad version av ett objekt, och inom vetenskapen representerar en modell en uppsättning entiteter med vissa egenskaper. Modeller skapar översikt; de balanserar mellan enkelhet och komplexitet där avvägningar mellan förklarande och förutsägande modeller är av vikt. I den här boken används modellbegreppet i flera betydelser: som fram- ställningssätt, som avbildning, som förenkling och som vetenskaplig metod. Boken utgår från ett forskningsprojekt som på olika sätt digitaliserat tre teknikhistoriska samlingar på Tekniska museet i syfte att undersöka digitaliseringens möjligheter och effekter. Carl Sahlins bergshistoriska samling är museets största enskilda arkiv, årsboken Daedalus var under många år museets främsta publicistiska organ, och Polhems trämodeller i det mekaniska alfabetet är ett av museets äldsta och mest omhuldade objekt. Boken visar att digitalisering av kulturarv inte är någon entydig verksamhet. Genom traditionell digitalisering (Sahlin), massdigitalisering (Daedalus), och 3D-digitalisering (Polhem) kan den digitala teknikens möjligheter användas för att generera ny kunskap om tekni- och industrihistoria.

Utgivningsår
2019

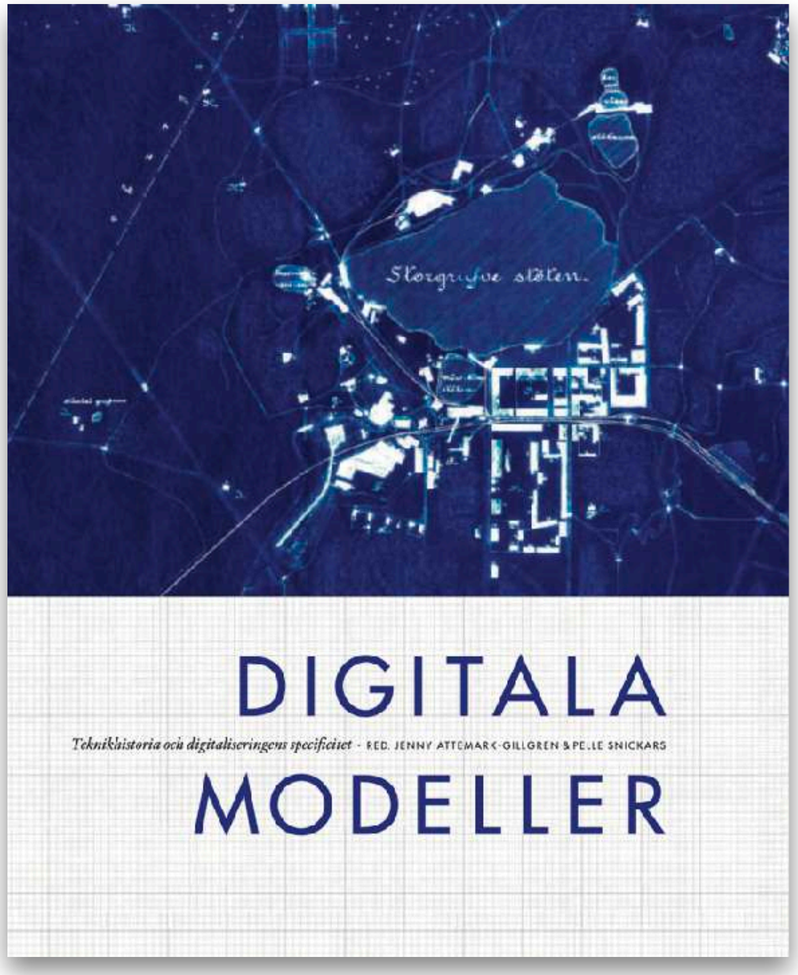
Arkivnummer
Mediehistoriskt arkiv 41

Språk
Svenska

Sidantal
261

ISSN
1654-6601

ISBN
978-91-985045-3-8

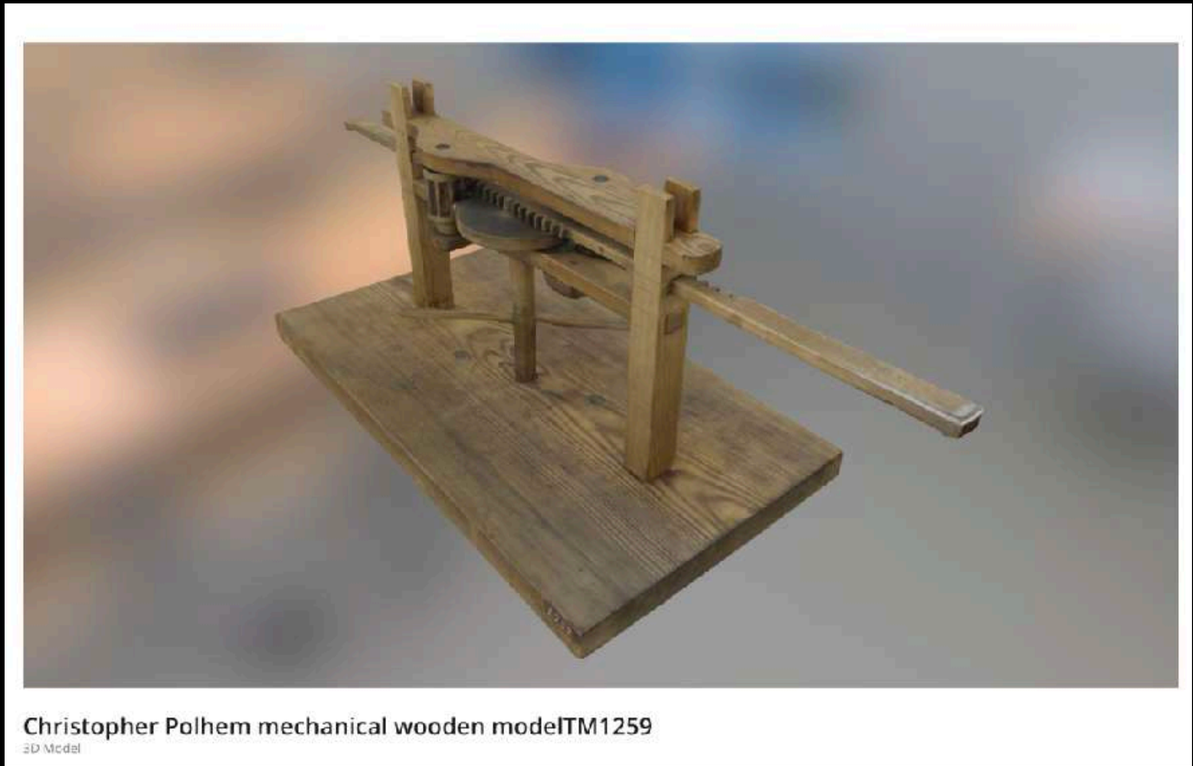

Digitala modeller

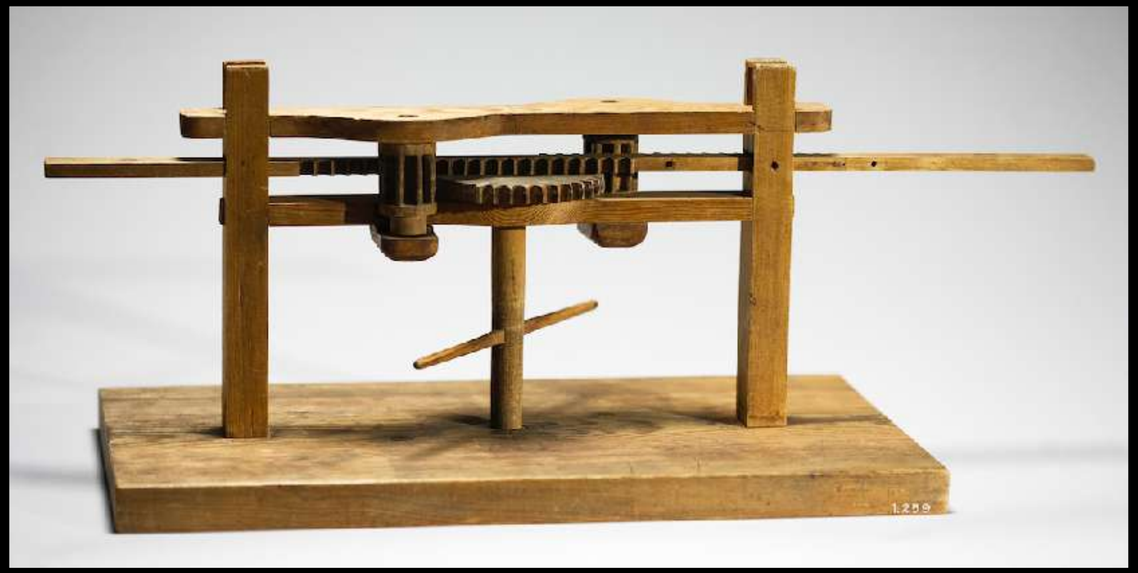
På ett **historievetenskapligt plan** handlade forskningsfrågorna om möjligheten att omgestalta mer traditionell svensk industrihistoria – som vi väl inte riktigt lyckades med.

Men på ett mer praktiskt plan ägnade sig projektet åt hur Tekniska museets samlingar – genom **olika typer av digitalisering** – kunde (re)presenteras på nya sätt.

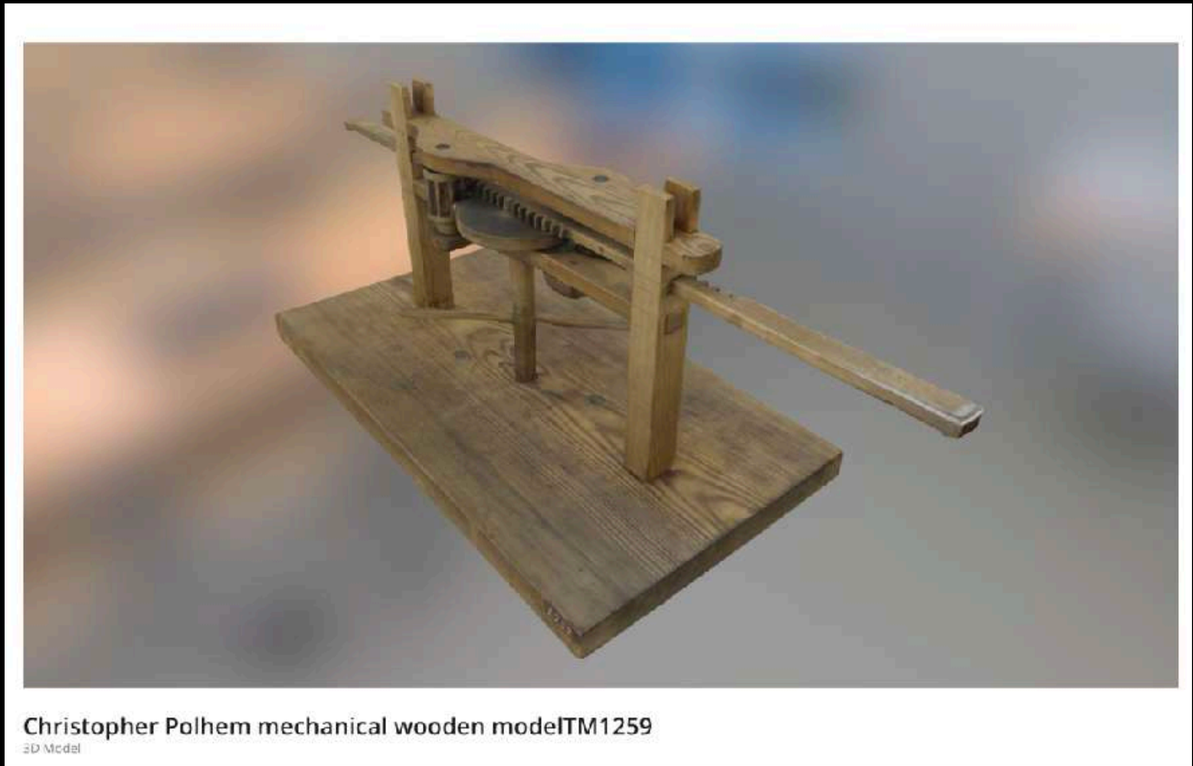
Därtill: för Tekniska museet innebär det en utmaning att hantera en ny typ av (digitala) samlingar.

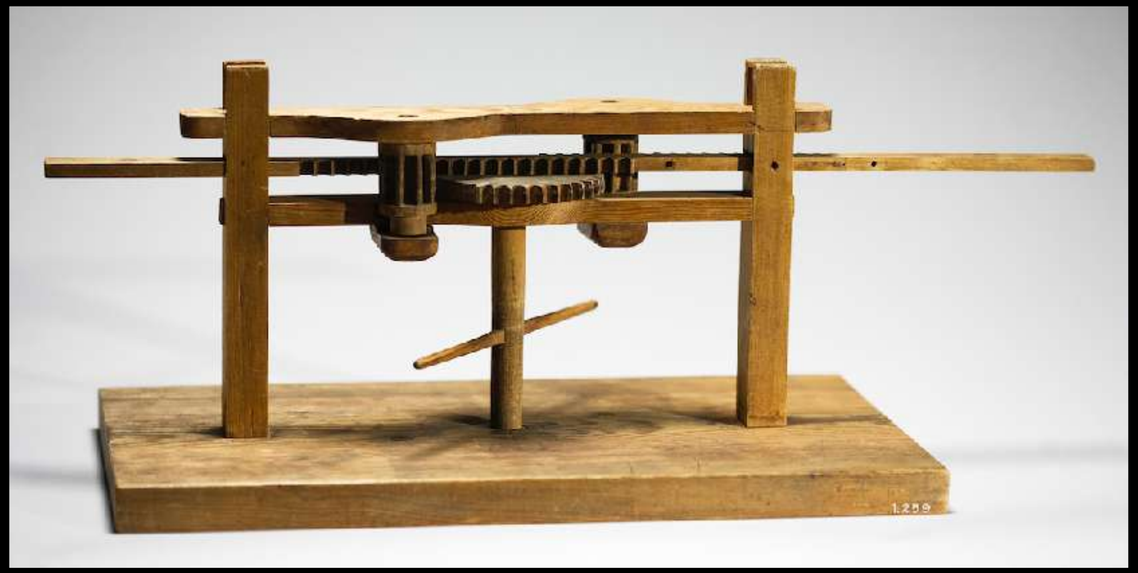

Christopher Polhem mechanical wooden modelTM1259
3D Model

Därtill: för Tekniska museet innebär det en utmaning att hantera en ny typ av (digitala) samlingar.

1. Fysiska samlingsobjekt
2. Fotografier av samlingsobjekt
3. 3D-modeller av samlingsobjekt

Digitala modeller

Generellt: museers **fysiska samlingar** lagras i magasin och arkiv – och visas i urval på utställningar och genom pedagogiska aktiviteter.

De **digitala samlingarna** kräver en annan typ av **hantering och kompetens** hos personalen.

Digitala modeller

Projektet använde sig av tre olika metodologiska infallsvinklar: **traditionell digitalisering** (A), **massdigitalisering** (B) och **kritisk digitalisering** (C).

Digitaliseringssätten korresponderade dels med skilda teknikhistoriska perioder, dels med olika **digitala metoder** för att arbeta med det inskannade materialet.

I korthet: **kulturarv kan digitaliseras på olika sätt**.

Karta öfver Fahlu eller Stora Kopparbergs Grufwor (1845)

Traditionell digitalisering (A) användes på delar av företagsledaren och industrihistorikern Carl Sahlins (1861-1943) omfattande (och för Tekniska museet centrala) samling.

Massdigitalisering (B) genomfördes på samtliga årgångar av Tekniska museets årsbok, *Dædalus* (1931-2014).

Kritisk digitalisering (C) genomfördes med olika typer av 3D-skanning av ett trettiotal modeller ur Christopher Polhems mekaniska alfabet från 1700-talets början.

Kritisk digitalisering & 3D

Jag ska i det följande fokusera på det som vi kallade kritisk digitalisering – med **fokus på 3D**.

Inom digital humaniora och digital historia accentueras i regel kvantitativa perspektiv. Men projektet Digitala modeller och dess fokus på 3D är ett bra exempel på att även **kvalitativ forskning** och mer småskalig digitalisering av kulturarv kan bidra med nya kunskaper.

Förmedling & 3D

Därtill: museers samlingar lagras i magasin och arkiv och visas i utställningar – men det är endast en bråkdel av alla objekt som kan ställas ut. Genom **3D-representationer** kan långt fler **museiobjekt** förevisas.

Christopher Polhems (1661-1751) mekaniska alfabet från 1700-talet består av ett trettiotal modeller i trä som illustrerar fysikens och mekanikens grundprinciper. Samlingen var ett pedagogiskt hjälpmedel för att visa teknikens elementa i en förindustriell kontext.

Polhem & det mekaniska alfabetet

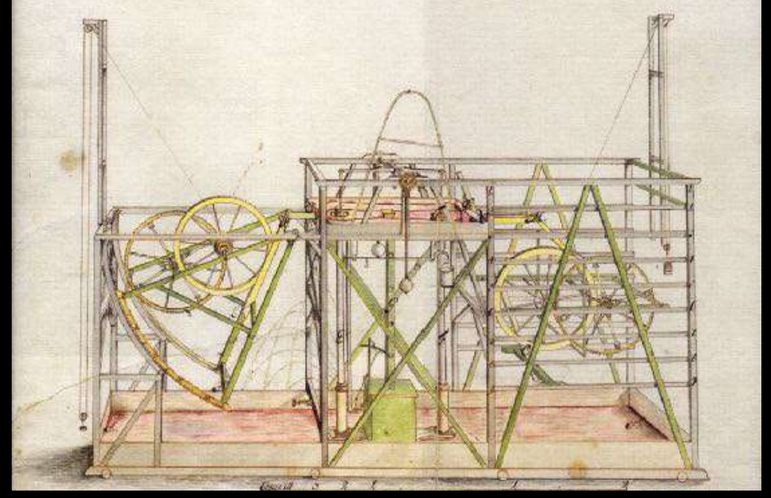
Polhem – ”den svenska mekanikens fader” – menade att **fysiska modeller** alltid var att föredra när man skulle förstå och beskriva fysikaliska sammanhang.

Kring år 1700 etablerade han det så kallade *Laboratorium mechanicum*, ett läroinstitut (först i Stjärnsund och sedan i Stockholm) för blivande ”ingenjörer”. Polhems mekaniska alfabet var där ett pedagogiskt hjälpmedel – ”**mechaniken är en grund och fundament til heela philosophien**.”

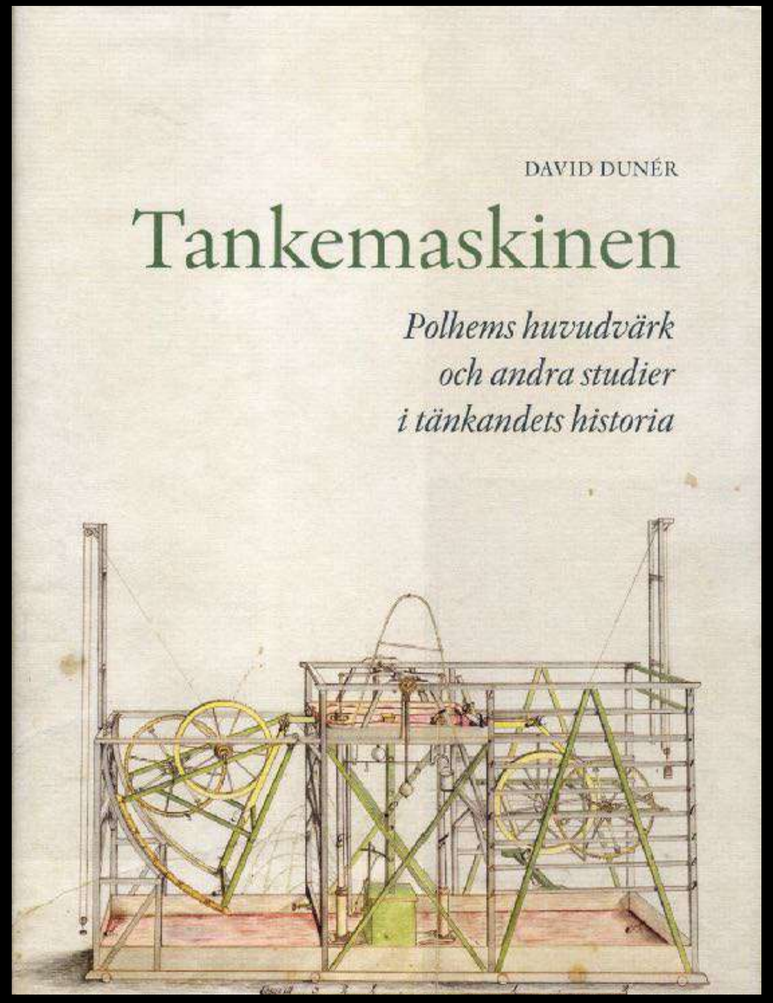
DAVID DUNÉR

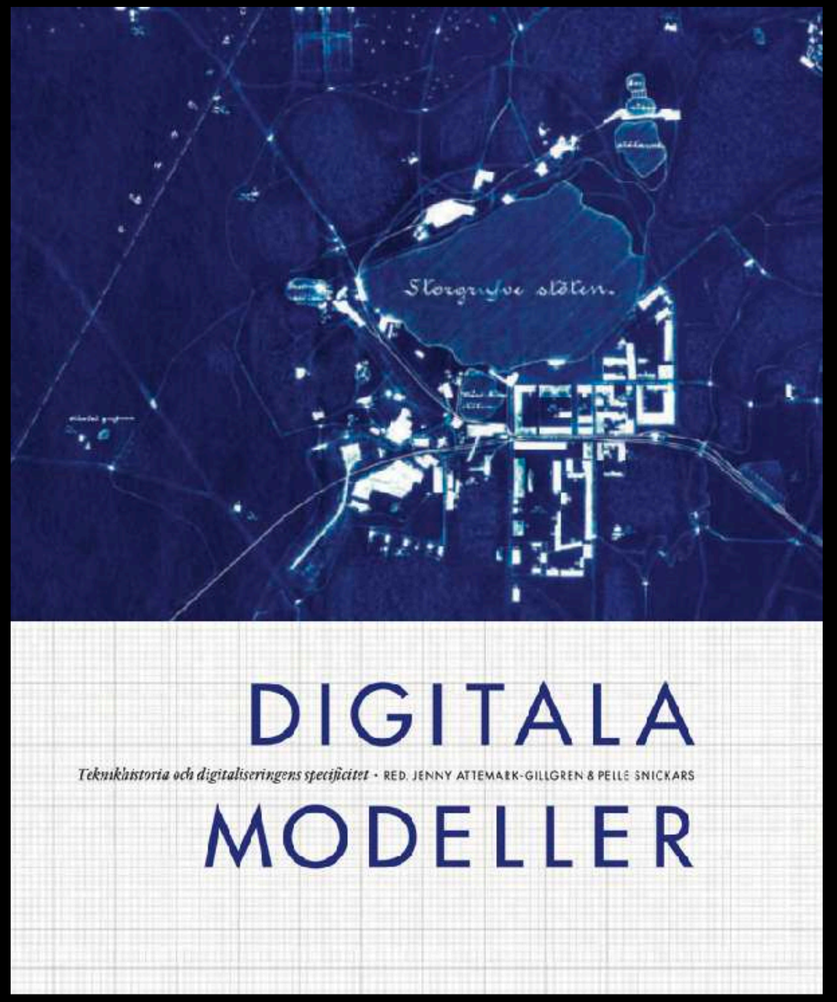
Tankemaskinen

Polhems huvudvärk
och andra studier
i tänkandets historia

MEDIE
HISTORISKT
ARKIV

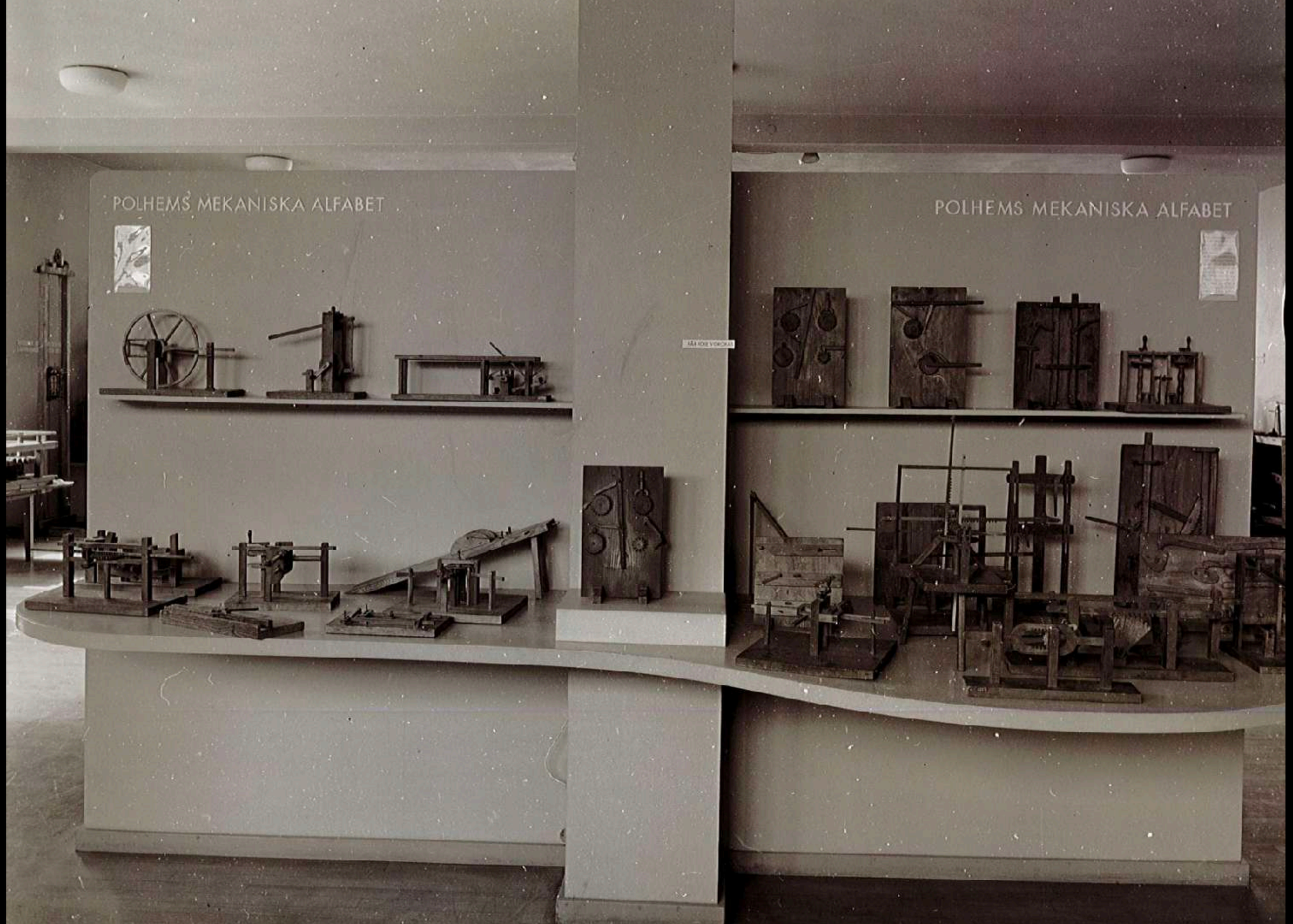
Modellers biografiska liv

Om Tekniska museet
och det mekaniska alfabetet

ANDERS HOULTZ & PELLE SNICKARS

I mars 1939 höll direktören för Tekniska museet, Torsten Althin, ett föredrag i rundradion. Ämnet var "Tekniskt-historiskt varjehanda: Mekaniska alfabetet" och handlade om de gamla trämodeller som Christopher Polhem tros var upphovsman till åren omkring 1700. Det brukar anföras att Polhems mekaniska alfabet bestod av cirka 80 små trämodeller som praktiskt illustrerade "grundläggande maskinelement", till exempel hävstången, hjulet eller skruven.[1] Althin hade alltsedan början av sin museibana i mitten av 1920-talet varit mycket intresserad av dessa trämodeller; han hade skrivit och föreläst om dem i flera olika sammanhang. På 1920-talet hade han fått Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm att deponera ett trettiotal av modellerna till det nya Tekniska museet. Därtill hade han övertygat Sveriges riksdag att anslå en betydande summa pengar för att restaurera "Polhems originalmodeller" eftersom de utgjorde en "enastående kulturskatt [som det] knappast finnes motstycke [till] i något annat land."[2]

För Althin var modellerna lika unika som användbara. Genom att publicera artiklar om dem, föreläsa i diverse sammanhang – och inte minst berätta om dem i radio – spred han information och kunskap om teknikhistoria i allmänhet och Polhems modeller i synnerhet. Althin var en folkbildare av rang, och radiomediet hade en betydande räckvidd. Han inledde därför retoriskt sitt föredrag 1939 med att påpeka att konst- och litteraturhistoria står "på schemat vid våra läroanstalter", men var

POLHEMS MEKANISKA ALFABET
POLHEMS MEKANISKA ALFABET

TAL

OM

NYTTAN

AF ET

Laboratorium Mechanicum,

HÅLLIT FÖR

KONGL. VETENSKAPS ACADEMIEN

AF

CARL KNUTBERG,

CAPITAINE MECHANICUS,

DÅ HAN DER BLEF SÅSOM LEDAMOT INTAGEN

DEN 16 NOVEMBER 1754.

På Kongl. Vetenskaps Academiens befallning.

STOCKHOLM,

Tryckt hos LARS SALVIUS, 1754.

INVENTARIUM

ÖFVER DE

MACHINER

OCH

MODELLER,

SOM FINNAS

VID

KONGL. MODELL-KAMMAREN

I STOCKHOLM,

BELÅGEN UTI GAMLA KONGSHUSET

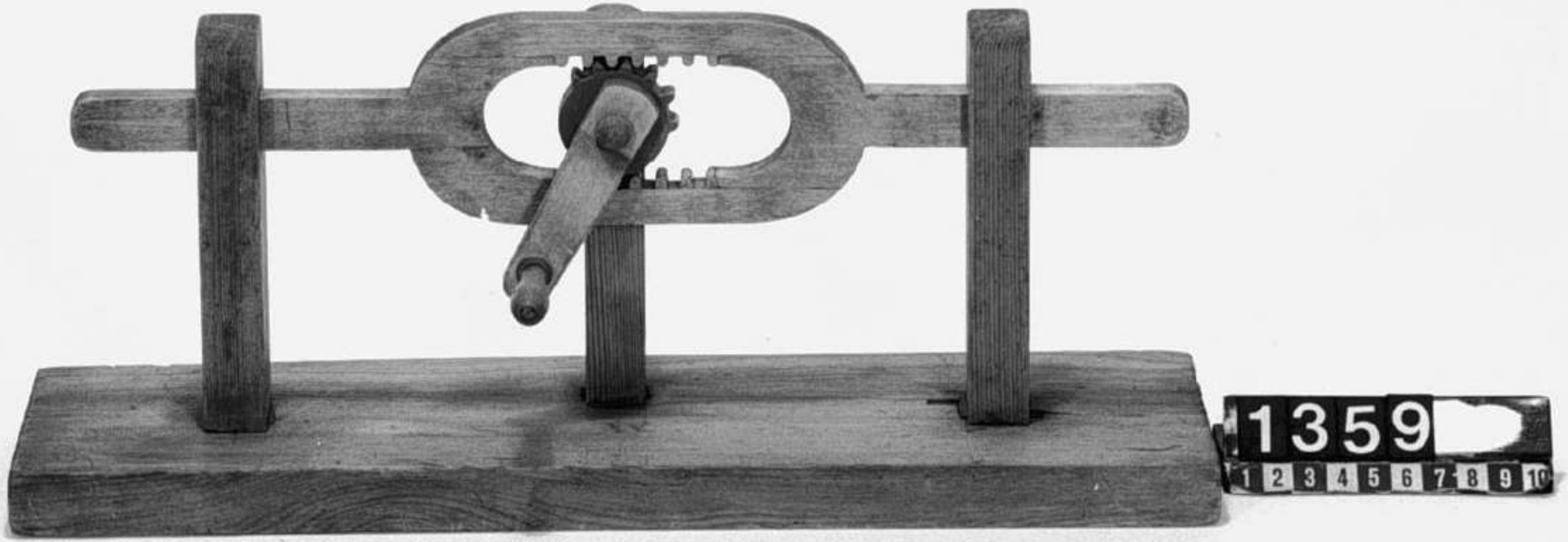
PÅ

K. RIDDAREHOLMEN.

STOCKHOLM,

TRYCKT HOS ANDERS J. NORDSTRÖM. 1779.

… men vilka bokstäver handlar det om?

3D-digitalisering på fem olika sätt

I. Stupid scanning

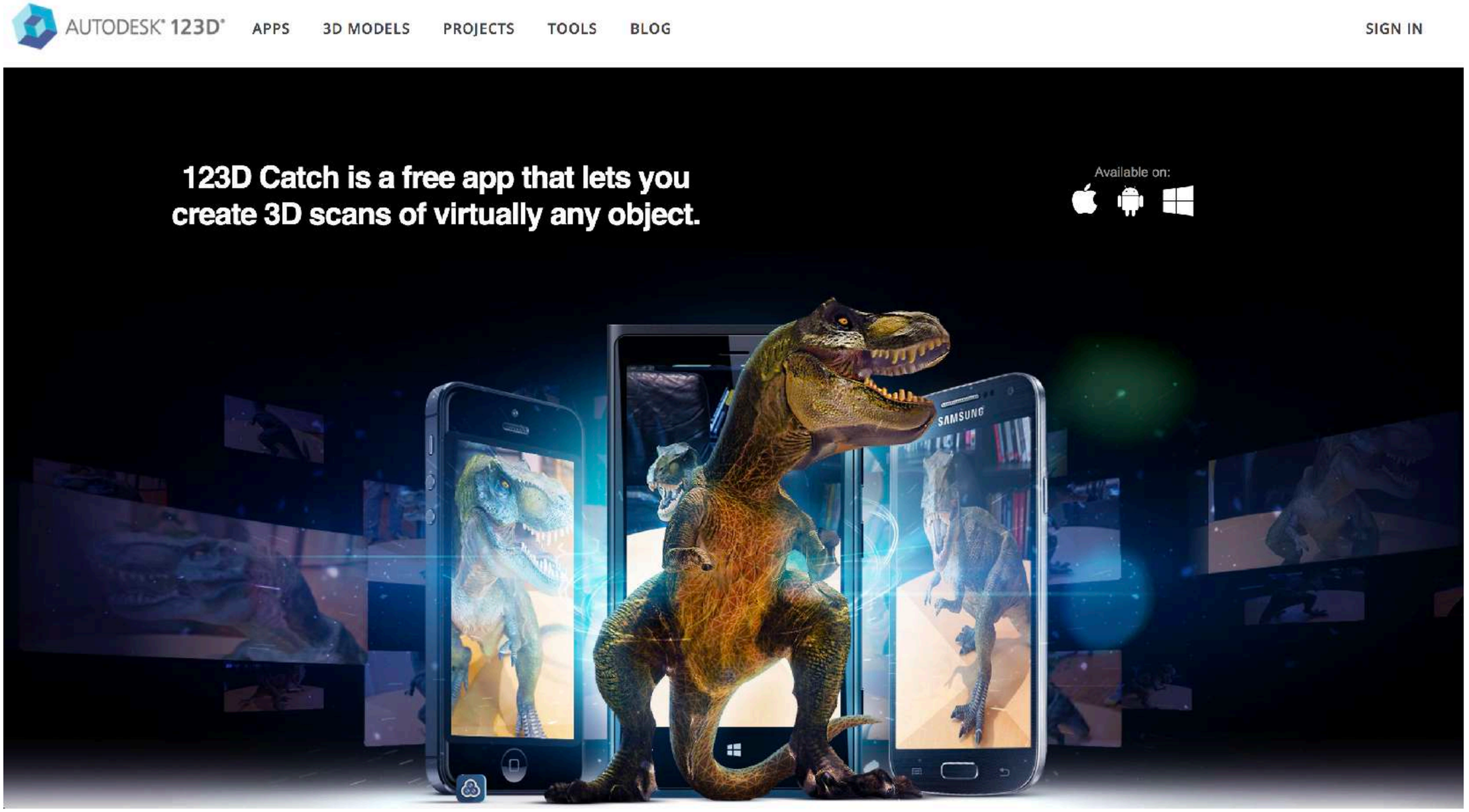
II. Datoranimerade modeller

III. CT-skanning

IV. Studentskanning & fotogrammetri

V. Remodellering i VR-miljö

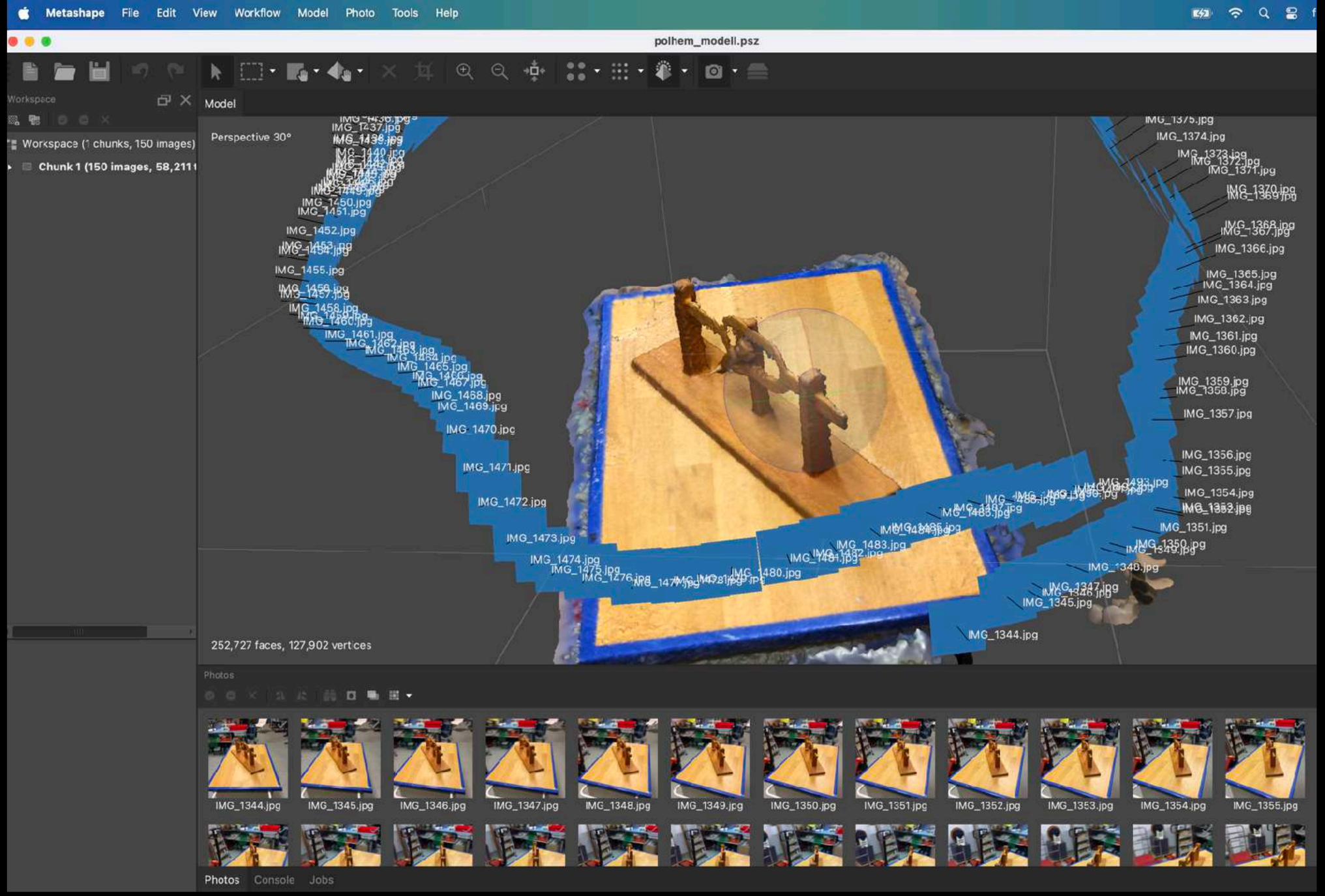
I. Stupid scanning

Senaste import

150 bilder

polhem_modell.psz

II. Datoranimerade modeller

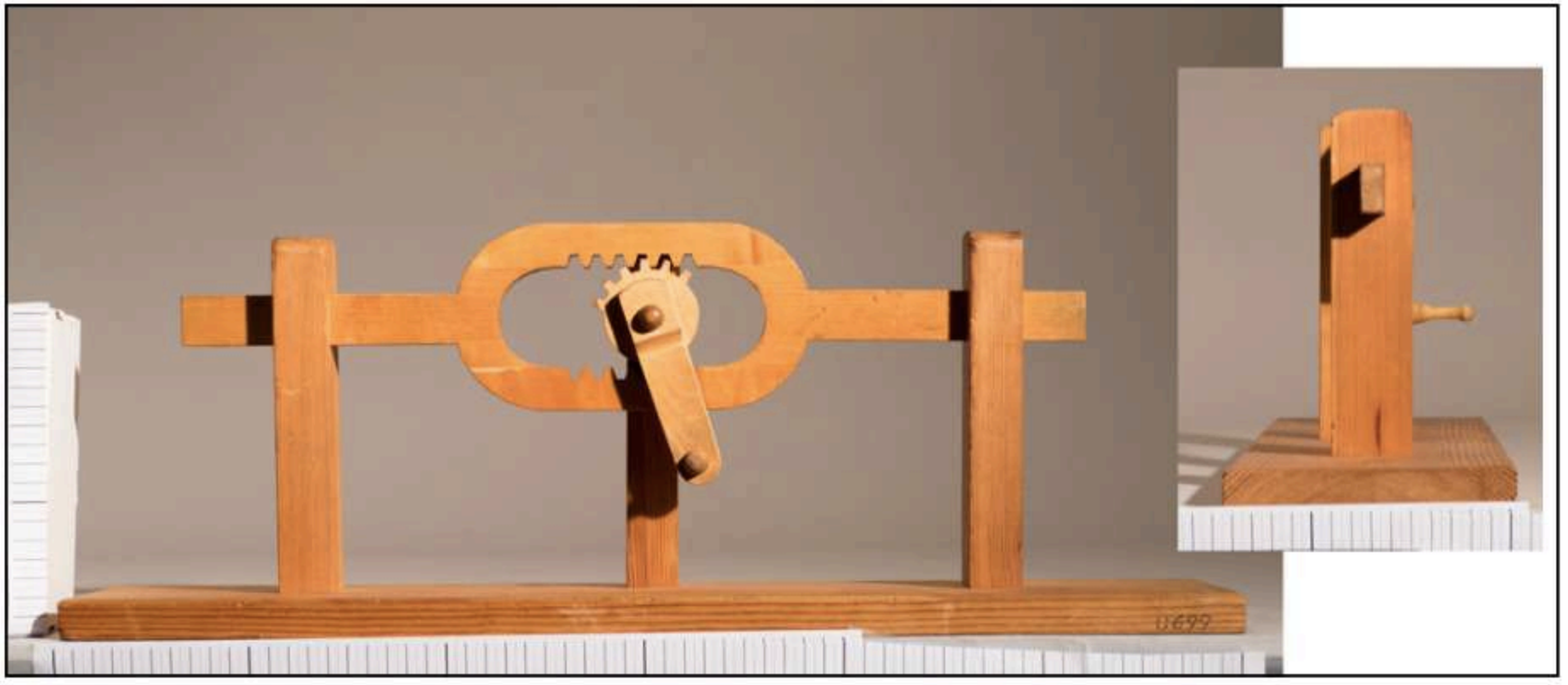

Polhems modeller

Rolf Lindberg

Prenumerera 0

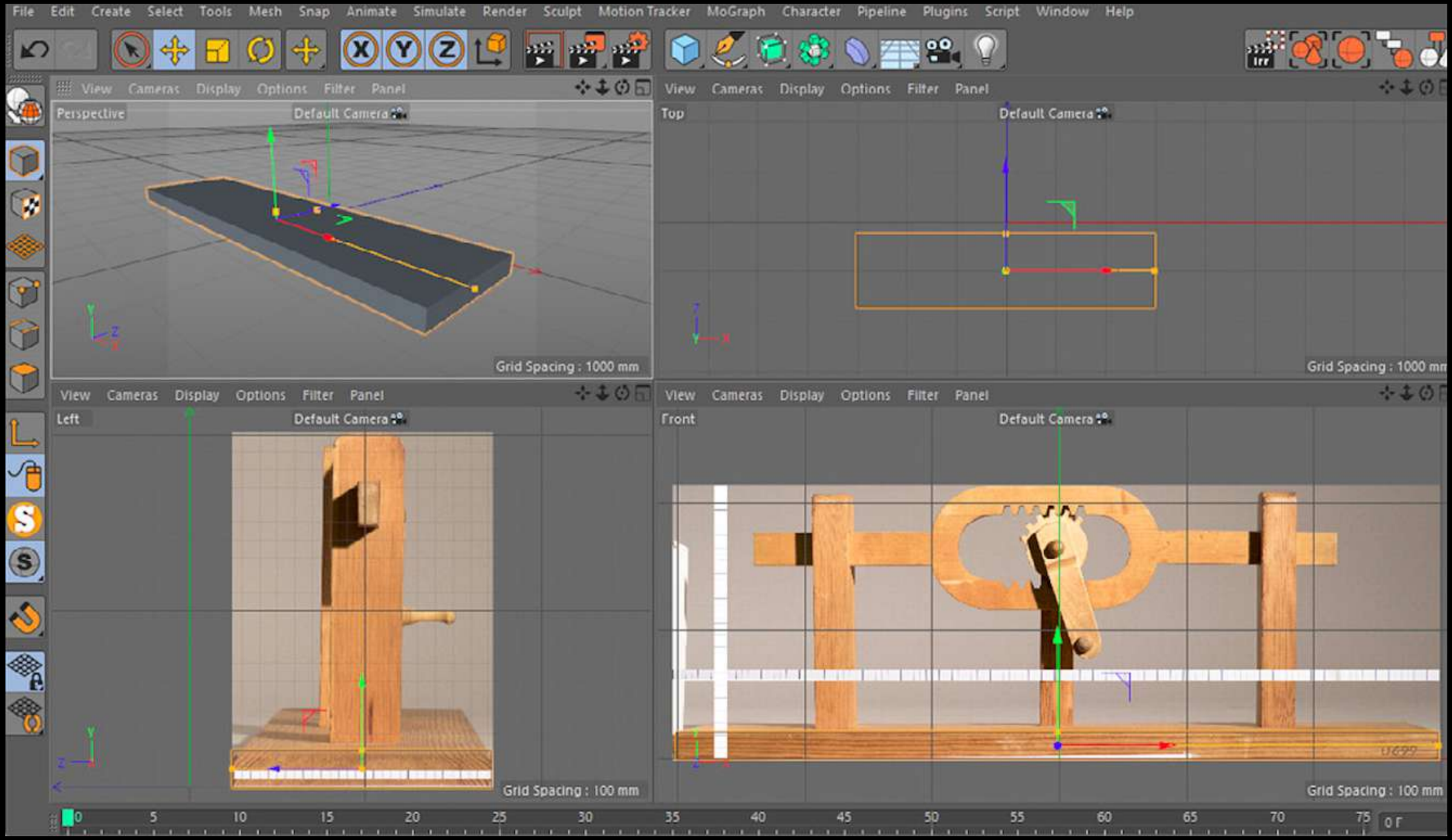
28 visningar

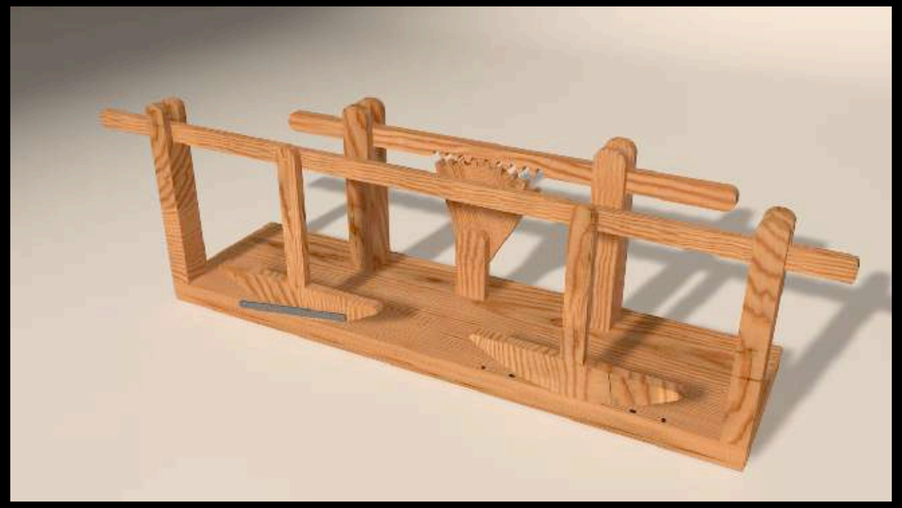

Bilder togs från alla fyra sidor med en cm-skala som referens. Därefter rätades bilderna upp i Photoshop så att alla kanter blev parallella.

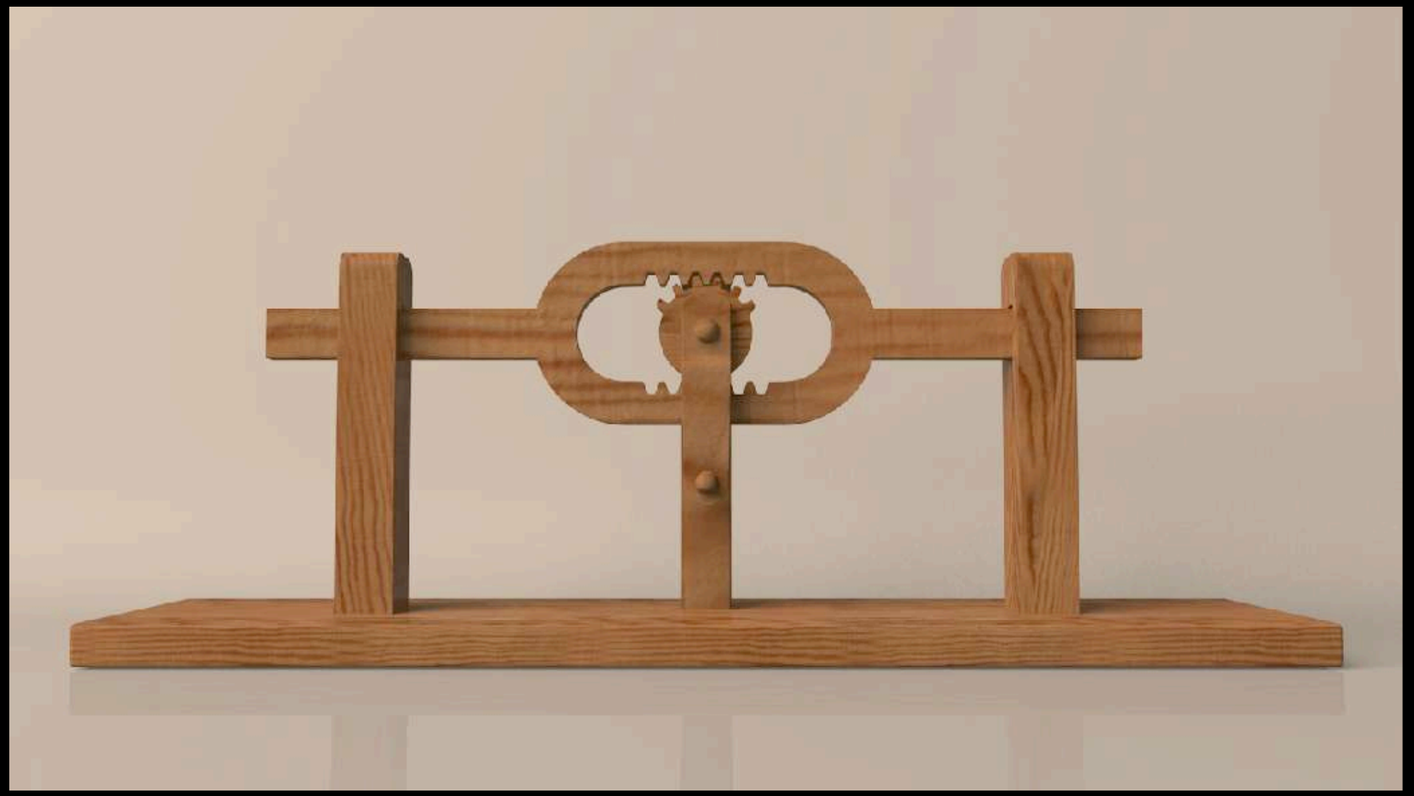

Det togs även närbilder för att kunna mäta och studera detaljer.

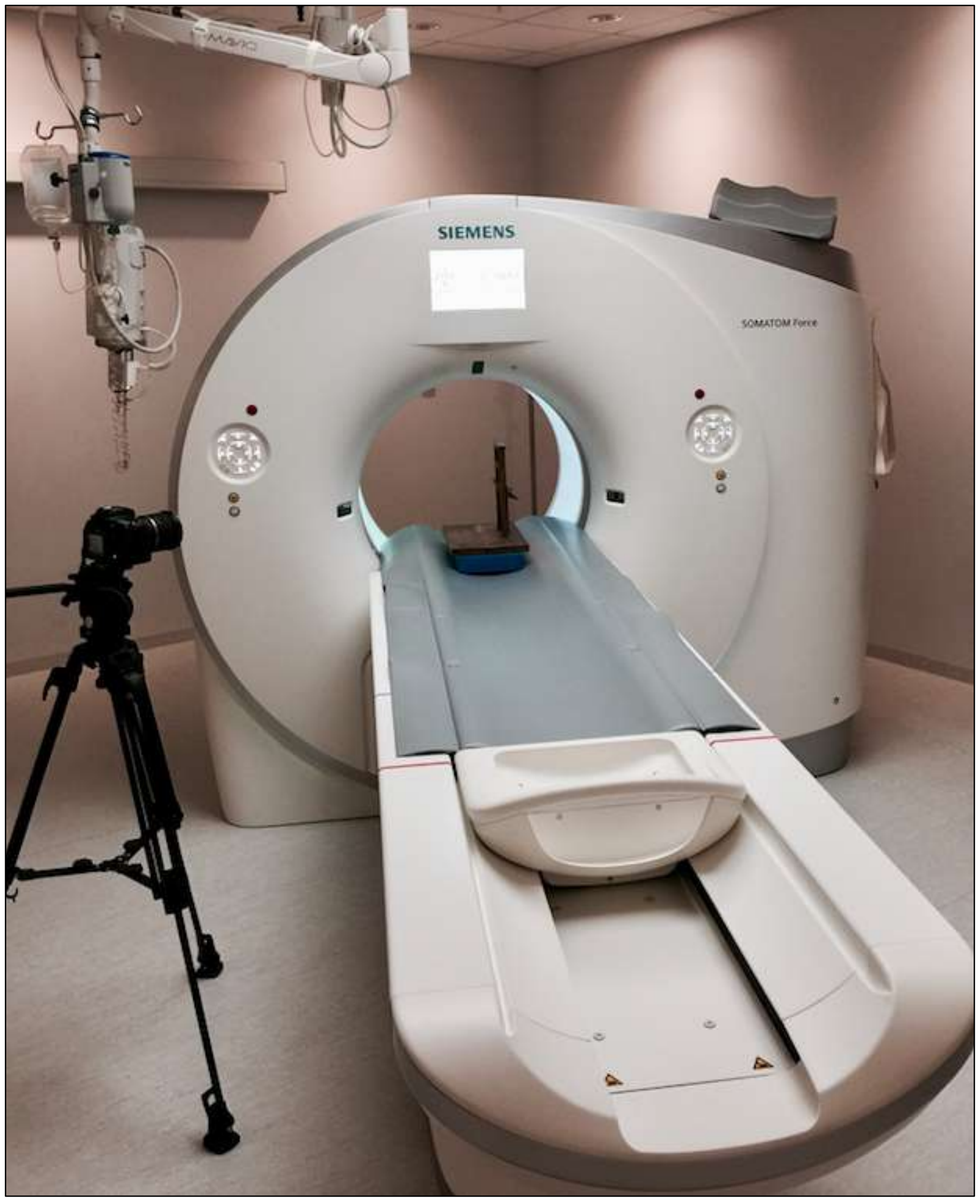

File Edit Create Select Tools Mesh Snap Animate Simulate Render Sculpt Motion Tracker MoGraph Character Pipeline Plugins Script Window Help
View Cameras Display Options Filter Panel
Perspective
Default Camera
Grid Spacing : 1000 mm
Top
Grid Spacing : 1000 mm
Left
Grid Spacing : 100 mm
Front
Grid Spacing : 100 mm
0 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65 70 75

III. CT-skanning

SIEMENS
SOMATOM Force
syngo Acquisition Workplace
syngo Acquisition Workplace
NEC
Sectra IDS7

III. CT-skanning

Med hjälp av skiktröntgen kan man dels **återskapa en tredimensionell digital modell** av det skannade objektet och dessutom åskådliggöra **täthetskillnader** i objektets material. Dessa täthetsskillnader i materialet angav bland annat hur fästen och skarvar i konstruktionen såg ut samt var avgränsningar eller mellanrum förekom.

III. CT-skanning

I och med detta blev det möjligt att **isolera och sedan separera modellernas rörliga delar digitalt** för att sedan kunna återskapa rörliga modeller i 3D.

ABOUT INTERSPECTRAL

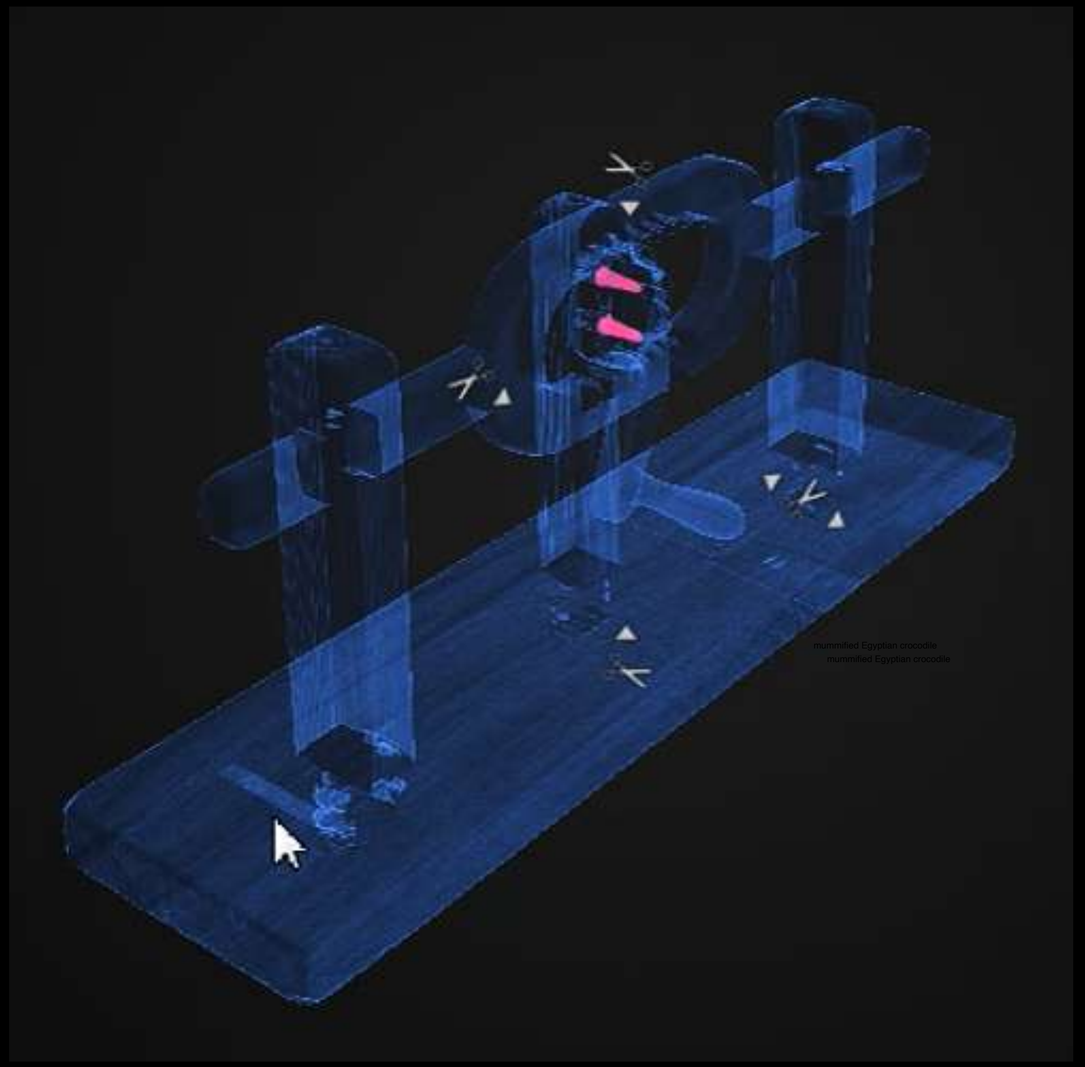
We transform complex 3D data into industry insights

Founded in 2014 by leading deep-tech industrial organizations in Sweden, Interspectral is headquartered in Sweden with local sales teams in Germany, Italy, and the UK.

From the start, we've had a global presence, with installations across Europe, the USA, and Asia — and we're continuing to expand rapidly. We also maintain a local presence in France, where we serve reference customers.

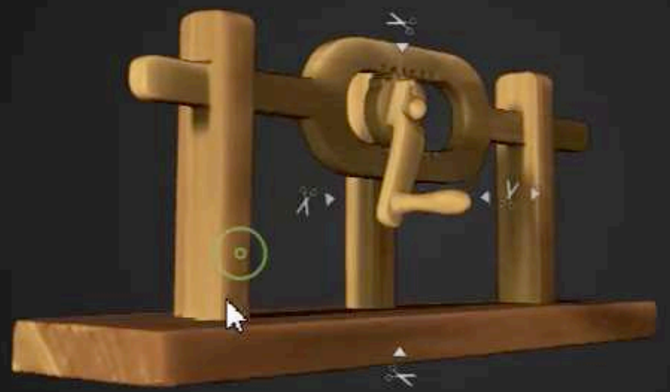
Our product platform, AM Explorer, has been supporting quality assurance in the metal additive manufacturing market since 2019. We are experts in large-scale data management and specialize in efficient visualization and analytics of complex, high-volume datasets.

We believe in sustainability, both from an economical, societal and environmental perspective and address the following Global Goals:

mummified Egyptian crocodile

1359

Solid Wood

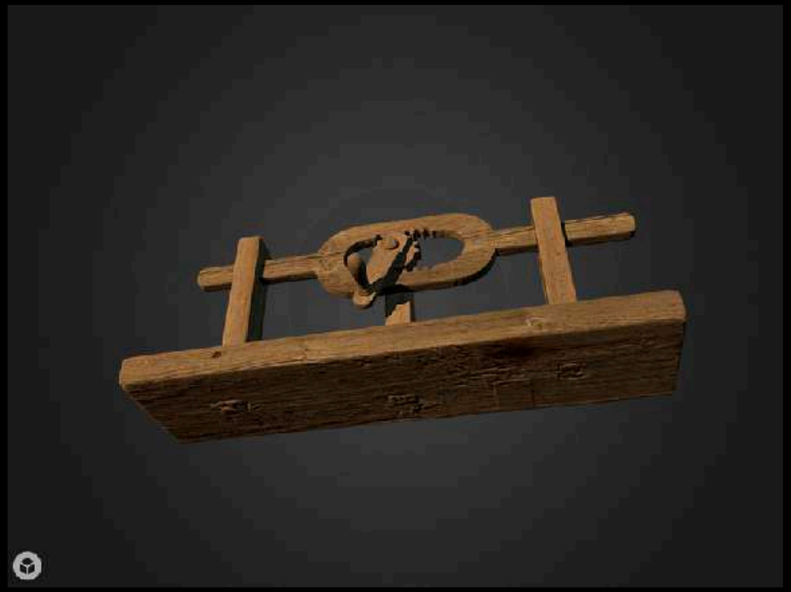
Shell & Metal

IV. Studentskanning & fotogrammetri

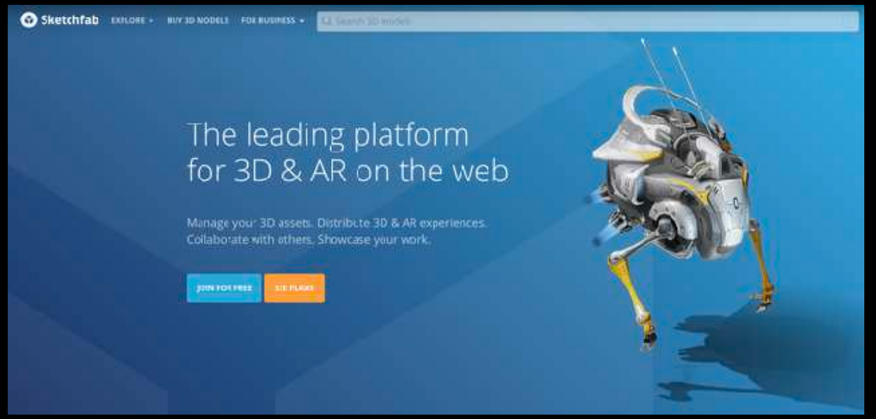

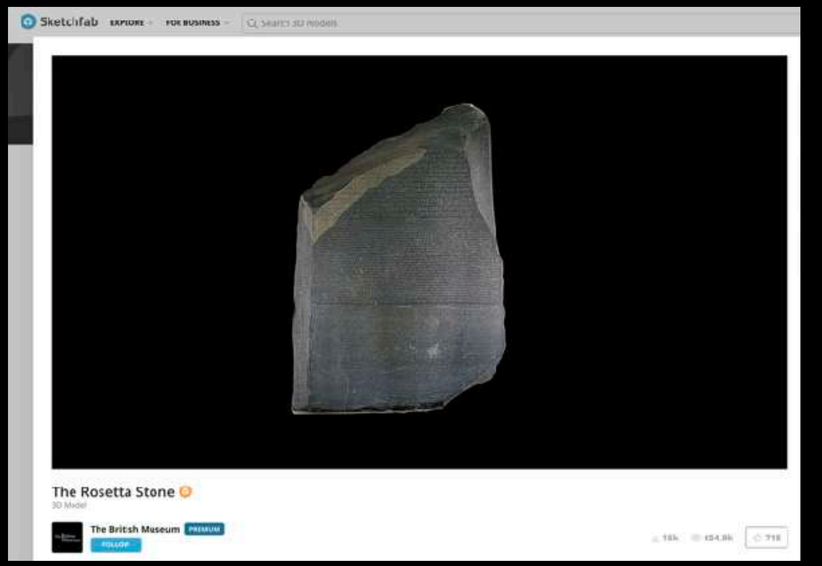

https://sketchfab.com/search?q=polhem&type=models

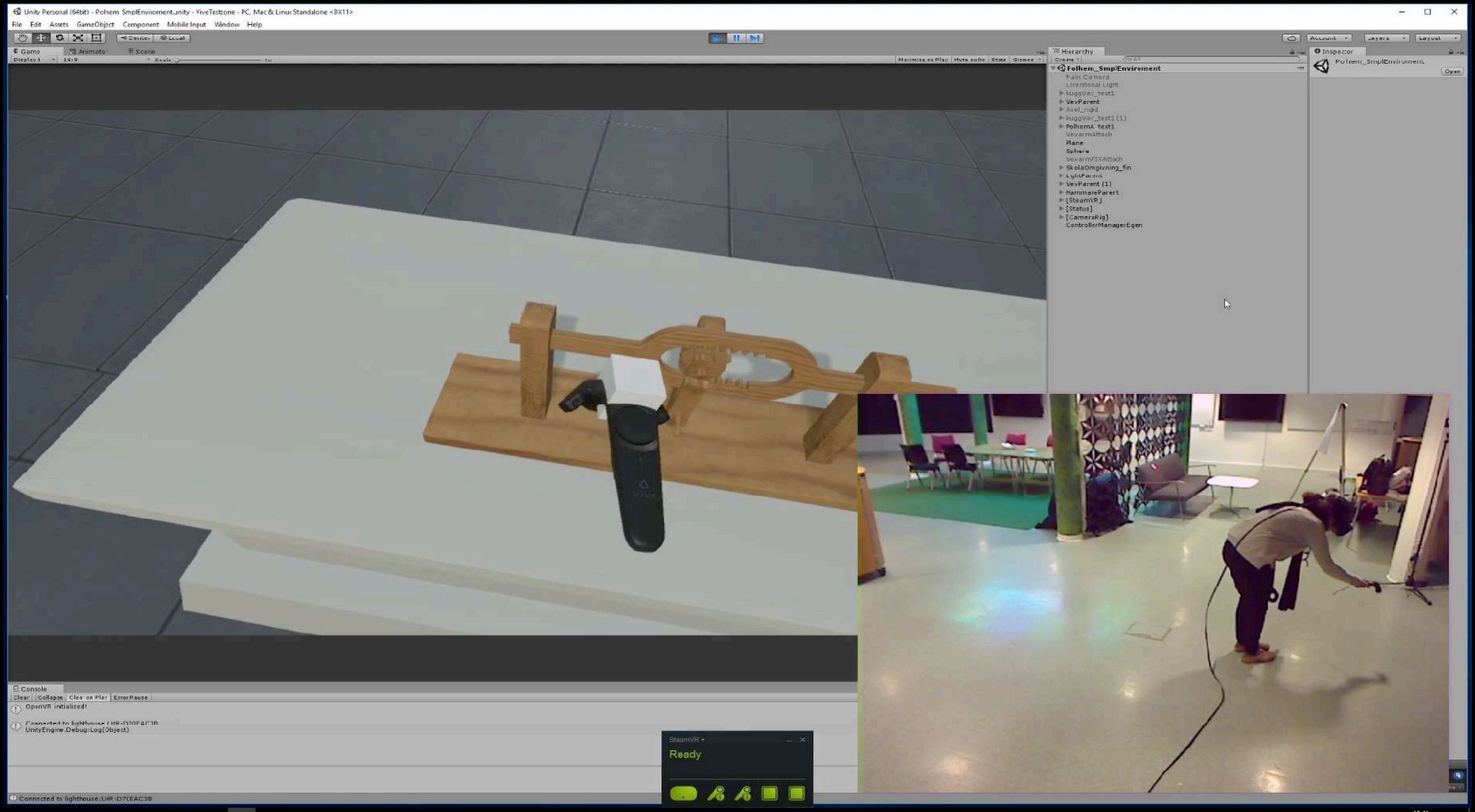
V. Remodellering i VR-miljö

V. Remodellering i VR-miljö

Digitala modeller var i hög grad ett forskningsprojekt som handlade om **digitaliseringens möjligheter och begränsningar** när det gällde medietransfer av kulturarv.

Polhems rörliga trämodeller utgjorde en illustrativ fallstudie – i en animerad modell framgick rörelse – men ingen interaktion. Och i en 3D-modell eller CT-skanning – ja, då kunde man interagera men utan att sätta modellerna i rörelse (som ju var huvudpoängen).

Unity Personal (64bit) - Polhem SmplEnvironment.unity - ViveTestzone - PC, Mac & Linux Standalone <DX11>
File Edit Assets GameObject Component Mobile Input Window Help
Hierarchy
Polhem_SmplEnvirement
Main Camera
Directional Light
VevParent
Plane
Sphere
[SteamVR]
[Status]
[CameraRig]
ControllerManagerEgen
Inspector
Console
Clear Collapse
OpenVR initialized!
UnityEngine.Debug:Log(Object)
SteamVR
Ready
Connected to lighthouse:LHR-D7CEAC3B

2D Debug

Digitala modeller

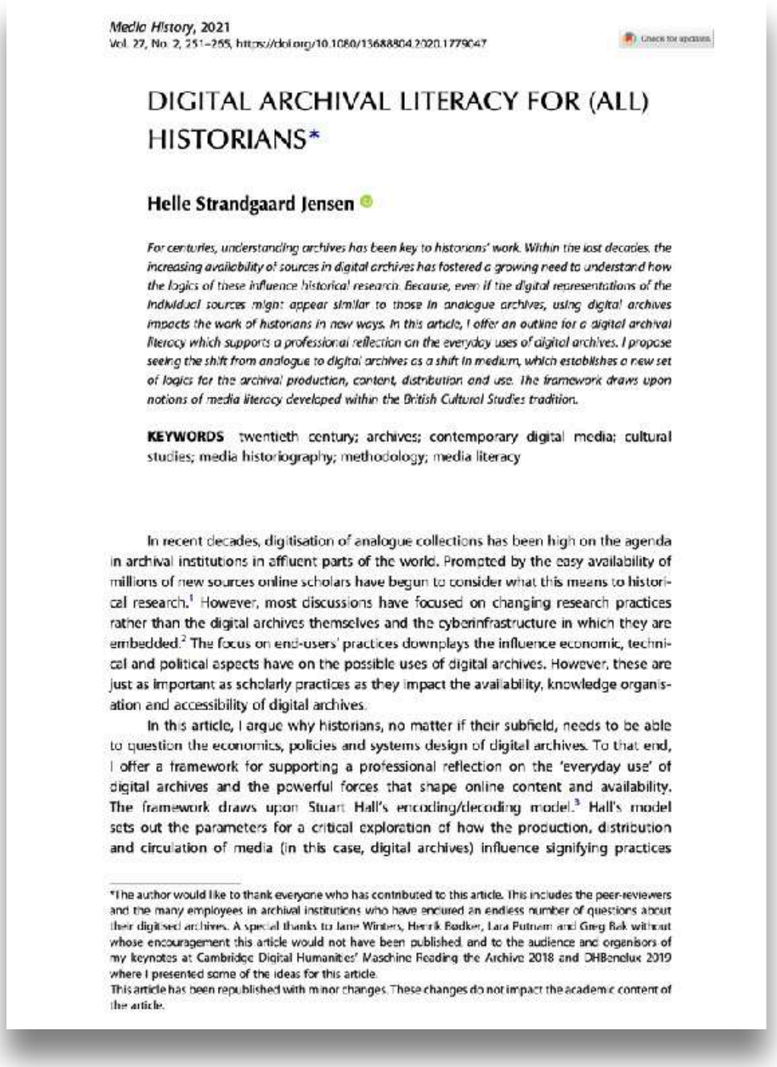
En vetenskaplig modell är enligt NE ”vanligen detsamma som en representation av ett fenomen”. Låt mig därför mycket kort avsluta med att problematisera relationen mellan forskning och kulturarv, och framför allt **mellan kopia och original**.

Digitalt kulturarv är annorlunda än analogt (traditionellt) kulturarv – framför allt eftersom alla filer **alltid innehåller mer (och annan) information** än vad som vid en första anblick förefaller uppenbart.

All digitalisering av objekt innebär en sorts medietransfer som förändrar hur de bör **konceptualiseras, analyseras och förstås**.

Som sagt ...

"I propose seeing the shift from analogue to digital archives as a **shift in medium**, which establishes a new set of logics for the archival production, content, distribution and use."

Media History, 2021
Vol. 27, No. 2, 251–255, https://doi.org/10.1080/13688804.2020.1779047

Check for updates

DIGITAL ARCHIVAL LITERACY FOR (ALL) HISTORIANS*

Helle Strandgaard Jensen

For centuries, understanding archives has been key to historians' work. Within the last decades, the increasing availability of sources in digital archives has fostered a growing need to understand how the logics of these influence historical research. Because, even if the digital representations of the individual sources might appear similar to those in analogue archives, using digital archives impacts the work of historians in new ways. In this article, I offer an outline for a digital archival literacy which supports a professional reflection on the everyday uses of digital archives. I propose seeing the shift from analogue to digital archives as a shift in medium, which establishes a new set of logics for the archival production, content, distribution and use. The framework draws upon notions of media literacy developed within the British Cultural Studies tradition.

KEYWORDS twentieth century; archives; contemporary digital media; cultural studies; media historiography; methodology; media literacy

In recent decades, digitisation of analogue collections has been high on the agenda in archival institutions in affluent parts of the world. Promoted by the easy availability of millions of new sources online scholars have begun to consider what this means to historical research.[1] However, most discussions have focused on changing research practices rather than the digital archives themselves and the cyberinfrastructure in which they are embedded.[2] The focus on end-users' practices downplays the influence economic, technical and political aspects have on the possible uses of digital archives. However, these are just as important as scholarly practices as they impact the availability, knowledge organisation and accessibility of digital archives.

In this article, I argue why historians, no matter if their subfield, needs to be able to question the economics, policies and systems design of digital archives. To that end, I offer a framework for supporting a professional reflection on the 'everyday use' of digital archives and the powerful forces that shape online content and availability. The framework draws upon Stuart Hall's encoding/decoding model.[3] Hall's model sets out the parameters for a critical exploration of how the production, distribution and circulation of media (in this case, digital archives) influence signifying practices

*The author would like to thank everyone who has contributed to this article. This includes the peer-reviewers and the many employees in archival institutions who have endured an endless number of questions about their digitised archives. A special thanks to Jane Winters, Henrik Bødker, Lara Putnam and Greg Bak without whose encouragement this article would not have been published, and to the audience and organisers of my keynotes at Cambridge Digital Humanities' Machine Reading the Archive 2018 and DHBenelux 2019 where I presented some of the ideas for this article.
This article has been republished with minor changes. These changes do not impact the academic content of the article.

Digitala modeller

De olika experimenten med 3D-kopior antyder att det ibland är enklare att istället **simulera ett kulturarvsobjekt** – och bygga upp ett helt nytt objekt virtuellt.

Men då blir den **museala samlingen** närmast en förlaga till en kopia – där kopplingen (eller relationen) till det autentiska och auratiska objektet är tunn.

Man kan därför fråga sig vilken slags grund som en alltmer digitaliserad ABM-sektor framgent kommer att vila på – utgörs den av **original eller (digitala) kopior**?

AI-test-seminarium

... vilka likheter mellan dessa texter föreligger?

ChatGPT

Gemini

Claude

IMAGE
The Interdisciplinary Journal of Image Sciences

Fabian Offert

On the Concept of History (in Foundation Models)

Abstract: What is the concept of history inherent in contemporary models of visual culture like CLIP and DALL·E 2? This essay argues that, counter to the corporate interests behind such models, any understanding of history facilitated by them must be heavily politicized. This, the essay contends, is a result of a significant technical dependency on traditional forms of (re-)mediation. Polemically, for CLIP- and GLIDE-dependent generative models, the recent past is literally black and white, and the distant past is actually made of marble. Moreover, proprietary models like DALL·E 2 are intentionally cut off from the historical record in multiple ways as they are supposed to remain politically neutral and culturally agnostic. One of the many consequences is a (visual) world in which, for instance, fascism can never return because it is, paradoxically at the same time, censored (we cannot talk about it), remediated (it is safely confined to a black-and-white media prison), and erased (from the historical record).

Introduction

Any sufficiently complex technical object that exists in time has, in a sense, a concept of history: a way that the past continues to exist for it, with contingencies and omissions specific to its place and role in the world. This essay asks: what is the concept of history that emerges from a specific class of technical objects that have come to dominate the field of artificial intelligence, so-called "foundation models"? Do foundation models conceptualize the past?[1] What is the past for them? This question does not imply any intentionality, agency, or subjectivity on the part of the models under investigation. In fact, the argument that I would like to make is that a discernible concept of history does emerge from contemporary artificial intelligence systems despite an utter lack of intelligence

1 A technical rewriting of the curse quoted in Dominique Cardon, Jean-Philippe Cointet, and Antoine Mazières, "La revanche des neurones: L'invention des machines inductives et la controverse de l'intelligence artificielle," *Réseaux* 211, no. 5 (2018): 173–220, https://doi.org/10.3917/res.211.0173.

IMAGE 37 (1) 2023 131

Walter Benjamin

Historiefilosofiska teser

1940

Originalets titel: "Über den Begriff der Geschichte".
Publicerat: postumt av *Frankfurter Institut für Sozialforschung* 1942. Manuskriptet ingår i *Schriften* I 1955.
Översättning: Carl-Henning Wijkmark

sammanfatta vad denna text handlar om

Körde 2 kommandon ▸

Det här är Walter Benjamins **"Historiefilosofiska teser"** (*Über den Begriff der Geschichte*), skrivna 1940 strax före hans död på flykt undan nazisterna och publicerade postumt 1942. Ditt exemplar är Carl-Henning Wijkmarks svenska översättning: 18 korta numrerade teser och två tillägg (A och B).

Grundtanken är en kritik av tron på historien som ett jämnt och oundvikligt framåtskridande. Benjamin vänder sig mot två håll. Det första är historismen, alltså den borgerliga historieskrivning som vill återge "hur det egentligen var". Det andra är den socialdemokratiska framstegstron. Han menar att båda vilar på en föreställning om tiden som "homogen och tom", där händelser bara läggs till varandra som pärlor på ett band.

Huvudteman:

- **Materialism och teologi.** Den inledande bilden handlar om en schackautomat som i själva verket styrs av en gömd dvärg. Benjamin använder den för att säga att den historiska materialismen bara kan vinna om den tar hjälp av teologin, i form av messianska föreställningar om förlösning.
- **De besegrades historia.** Historiker som "lever sig in" i det förflutna identifierar sig i praktiken med segrarna, och därmed med dagens makthavare. Kulturarvet blir segrarnas byte, och den mest kända formuleringen lyder: *inget kulturdokument som inte samtidigt är ett dokument över barbari*. Historikerns uppgift blir att "stryka historien mot håren".
- **Historiens ängel (tes IX).** Utgående från Paul Klees *Angelus Novus* beskriver Benjamin en ängel som vänder ansiktet mot det förflutna. Där vi ser en kedja av händelser ser ängeln en enda katastrof som hopar ruiner. En storm från paradiset driver honom baklänges in i framtiden, och den stormen är det vi kallar framsteg.
- **Kritik av socialdemokratin.** Tron på att arbetarklassen "simmar med strömmen", dyrkan av arbete och teknik, och synen på naturen som något som kan utnyttjas gratis gjorde rörelsen försvarslös mot fascismen. Arbetarklassen hämtar sin kraft ur minnet av förtryckta förfader, inte ur drömmen om befriade efterkommande.

... prompta på samma sätt som Offert !!!

– tack!
EPISCOP